

Vlaams
Parlement

vergadering **C193**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 11 maart 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de artsenquota – 2177 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over nieuwe DBFM-projecten en het openstellen van schoolinfrastructuur – 2195 (2020-2021)	11
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over testing and tracing in het hoger onderwijs – 2203 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het track-and-tracemodel bij studenten – 2239 (2020-2021)	14
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het STEM-actieplan 2020-2030 – 2225 (2020-2021)	21
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Leerwinkels – 2232 (2020-2021)	24
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het psychisch welbevinden in het onderwijs – 2260 (2020-2021)	28
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de ondersteuning van anderstalige leerlingen en de regeling rond het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers – 2269 (2020-2021)	34
VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de voortzetting van de samenwerking van het Agentschap voor Onderwijsdiensten met Nederlandse onderwijsactoren – 2286 (2020-2021)	38
VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Vlaamse brede heroverweging voor het beleidsdomein Onderwijs – 2301 (2020-2021)	42

- VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel
– 2306 (2020-2021) 45
- VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bedreiging van de vrijheid van meningsuiting door het woke-extremisme in de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen
– 2236 (2020-2021) 51

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de artsenquota – 2177 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, de artsenquota is een thema dat ik al lang volg. Ik had gehoopt dat het van de baan zou zijn, die hele miserie met de planning van het medisch aanbod, de quota en de 'lissage'. Maar niets is minder waar, vrees ik, integendeel zelfs. Het KB van 16 augustus 2020, dat gepubliceerd werd op 21 augustus 2020, over de planning van het medisch aanbod, creëert verschillende bezorgdheden in het onderwijs, en niet het minst langs Vlaamse kant. De Vlaamse geneeskundestudenten en de Vlaamse universiteiten zijn bezorgd over de onduidelijkheid die gecreëerd is rond de beschikbaarheid van RIZIV-nummers (Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering) voor afgestudeerde Vlaamse studenten, iets waar ook wij van de N-VA graag meer duidelijkheid over zouden hebben.

Al jaren werken we in de artsen- en tandartsenopleiding met federale quota. Al die jaren, twintig jaar, past Vlaanderen deze quota als enige toe en overschrijdt de Franse Gemeenschap deze quota telkens opnieuw. Men doet dat telkens op dezelfde manier. Men laat meer studenten toe in de opleiding. Op het einde van de rit is er paniek, paniek, paniek, want die studenten studeren af en kunnen geen RIZIV-nummer krijgen. 'Dat kan toch niet, want die kunnen niet gaan werken!' Dan worden er jaar na jaar na jaar na jaar tijdelijke RIZIV-nummers toegekend die dan later verrekend zouden worden. Die 'later' loopt al 20 jaar en die zijn nog nooit verrekend.

Dus gebeurt in Vlaanderen telkens opnieuw hetzelfde. Alle partijen waarvan ik nu vertegenwoordigers op mijn scherm zie, krijgen mails van Vlaamse studenten die willen inschrijven, die vroeger niet geslaagd waren en nu wel geslaagd zijn, maar niet gunstig gerangschikt zijn en niet kunnen starten aan de opleiding, terwijl men langs Franstalige kant helaas gewoon verderdoet.

Collega's, ik geef nog even mee dat we deze maatregel niet nemen om studenten te pesten, maar wel – iedereen die de gezondheidseconomie volgt, weet dat – om medische overconsumptie te vermijden. Onze geneeskunde is nog altijd een prestatiegeneeskunde. Als een arts te weinig werk zou hebben, dan kan je het die man of vrouw niet kwalijk nemen dat die meer prestaties gaat voorschrijven, met alle gevolgen van dien voor onze dierbare volksgezondheid, en vooral voor de kosten daarvan.

Dus, collega's, dreigt de federale overheid geen RIZIV-nummers toe te kennen aan alle afgestudeerden, maar doet ze dat in Franstalig België wel telkens opnieuw. Wat is er nu aan de hand? In het Koninklijk Besluit van 16 augustus wordt het federaal quotum verlaagd met de aantallen voor de afgezonderde specialisaties. Als ik heel concreet mag zijn, collega's, wordt het federaal quotum van 1445 teruggebracht naar 1273, omdat men zes specialisaties uit de aantallen heeft gehaald. Het gaat heel concreet over psychiatrie, geriatrie, pathologische anatomie, medische oncologie, reumatologie en klinische biologie. Men heeft dat gedaan, omdat men denkt dat er in de toekomst tekorten gaan ontstaan.

Collega's, dat kan misschien wel als een goed idee klinken, maar door die beslissing is het heel moeilijk geworden om berekeningen te maken voor de beschikbaarheid

van RIZIV-nummers en contingentingsattesten. Dat zorgt voor heel wat onzekerheid in het veld. Men kan niet studenten laten deelnemen aan de opleiding om achteraf te zeggen dat ze geen RIZIV-nummer of attest kunnen krijgen.

De beslissing betekent ook dat studenten de vrije mogelijkheid krijgen om zich in te schrijven voor de basisopleiding geneeskunde en dat ze zouden kunnen terugvallen op die zes specialisaties die niet in aantal beperkt worden. Collega's, een kwade geest in mezelf zou kunnen denken dat dit de gedroomde achterpoort is voor de 'lissage', die afgeschaft zou worden. Men zou dan als student kunnen zeggen: 'Ik ga geneeskunde studeren om later medische oncologie te kunnen gaan doen.' Dan hoeft er geen 'lissage' te zijn. Tijdens de opleiding zegt de student dan dat hij toch voor nefrologie, anesthesie of medische beeldvorming gaat. Op die manier kan men de contingenten omzeilen. Dat zou willen zeggen dat het harde werk hier in Vlaanderen, zowel de toelatingsproeven, de aanpassingen ervan als de niet fijne boodschappen en het proberen behoeden van de uitgaven in de gezondheidszorg, eigenlijk volledig in het niets verdwijnt, want die quota zorgen niet alleen voor een goede gezondheidszorg, maar zorgen er ook voor dat we een kwaliteitsvolle opleiding kunnen blijven leveren.

Minister, zult u in overleg gaan met de federale minister van Volksgezondheid Vandenbroucke om de bezorgdheden te uiten?

Welke oplossingen ziet u om niet te vervallen in back-upopleidingen, die ik net geschetst heb, waarbij studenten zich kunnen inschrijven voor de specialisaties als een andere geneeskundige opleiding niet lukt aangezien er geen aantal meer op staat?

Hoe zal er duidelijkheid gecreëerd worden over het aantal RIZIV-nummers en contingentingsattesten die beschikbaar zijn? Wat moet er gebeuren met studenten die een opleiding volgen en geen van beide kunnen verkrijgen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Goedemiddag, het minste wat ik kan zeggen, is dat er wat onduidelijkheid en onzekerheid bestaat. Ik zie twee grote problemen.

Wat is de procedure om vast te leggen hoeveel studenten mogen starten in de opleidingen arts en tandarts? Op basis van een federale beslissing in functie van de Planningscommissie worden de contingenten vastgelegd. Vervolgens gaan wij op Vlaams niveau aan de slag en laten we daar een paar parameters op los. We doen aanpassingen op grond van verschillende sleutels. Zo bijvoorbeeld wordt dat cijfer dat de federale overheid naar voren schuift, aangepast in functie van het aantal studenten dat de opleiding niet afmaakt en het aantal studenten dat het beroep uiteindelijk niet opneemt.

Sinds het begin van deze regering doen we ook een aanpassing in functie van het historisch tekort in Vlaanderen dat ook door de federale overheid erkend is. Zij stelde voor dat historisch tekort dat Vlaanderen in heel deze verdeling heeft, weg te werken over 21 jaar. Dat is natuurlijk gigantisch lang. Ik heb aan de Vlaamse Regering voorgesteld om dat historisch tekort weg te werken over 12 jaar. We willen daar sneller in gaan. Dat wil zeggen dat je een hoger aantal studenten kunt toelaten tot de opleiding arts en tandarts.

Er is onduidelijkheid en onzekerheid omdat de vorige Federale Regering een besluit heeft goedgekeurd dat zegt dat men uit de contingentering een aantal specialisaties zou weglaten. Specialisaties gebeuren niet vanaf het eerste jaar, dat is pas later, als men al in de opleiding zit. Hoe moeten we dat praktisch aanpakken? Hoe gaan we het kaf van het koren scheiden? Studenten zouden bij het begin van hun studie kunnen zeggen dat ze een van de specialismen gaan volgen. Maar moeten

we hen dan daartoe verplichten? Hoe gaat dat dan in zijn werk? Wordt van die richtingen dan verondersteld dat er geen enkele 'cap' op staat? Is dat de bedoeling van de Federale Regering? Dat er geen enkele beperking geldt?

Er is ook onduidelijkheid voor de studenten, gekoppeld aan het voorgaande. Dat is de onzekerheid met betrekking tot de RIZIV-nummers. Als we een mogelijkheid zouden creëren waarbij geen enkele beperking geldt en een immens aantal studenten de opleiding geneeskunde in welk specialisme dan ook, afwerkt, mogen ze zich dan allemaal verzekerd weten van een RIZIV-nummer? Die problemen heb ik voorgelegd aan de nieuwbakken federale minister van Volksgezondheid Vandenbroucke. Hij heeft in dezen natuurlijk wel een erfenis op zijn bord gekregen. Hij dacht of wenste wellicht van dit dossier verlost te zijn. Deze problematiek zal hem niet vreemd zijn uit een ver verleden, want het sleept al lang aan.

Ik heb hem met een schrijven mijn ongerustheid kenbaar gemaakt. Het is een bezorgdheid die gedeeld wordt door de Vlaamse universiteiten. Ze wordt veroorzaakt door de onduidelijkheid over de beschikbaarheid van RIZIV-nummers voor afgestudeerde Vlaamse studenten, vooral doordat zes specialisaties niet meer in het federale quotum worden opgenomen.

Ik heb hem ook meegegeven dat, wat Vlaanderen betreft, wij de afzondering van die zes specialisaties niet willen. We hebben dus gevraagd om toch minstens duidelijkheid te verschaffen over de beschikbare RIZIV-nummers en over de contingentingsattesten. Wij rekenen er natuurlijk op dat alle afstuderende Vlaamse studenten er een zullen krijgen. Wij hebben de toegang tot de Vlaamse opleidingen geneeskunde en tandheelkunde al twintig jaar strikt geregeld. We hebben daar een heel grote verantwoordelijkheidszin aan de dag gelegd. Het is wel gemakkelijk om op federaal niveau te gaan zeggen dat er een contingentering is, maar dan uiteindelijk de verantwoordelijkheid van gatekeeper bij de deelstaten te leggen. Want wij beperken de toegang, waardoor wij in wezen zorgen voor een voordeel voor de federale overheid en de sociale zekerheid.

We hebben dat eerst gedaan met de numerus clausus, en sinds 2018 met de numerus fixus. Ik denk dat dat een goed systeem is gebleken, met als nadeel natuurlijk dat wij elk jaar de niet zo leuke boodschap moeten brengen aan verschillende getalenteerde jongeren dat er voor hen geen plaats is in de opleiding arts of tandarts, niettegenstaande het feit dat men zelfs geslaagd is voor een bepaald examen, maar dat door de vergelijking en door de contingentering en het vaste aantal dat bepaald is, zij hun opleiding niet zullen kunnen starten.

Mijnheer Daniëls, u stelde in uw toelichting dat deze beslissing betekent dat de studenten de vrije mogelijkheid krijgen om zich in te schrijven voor de basisopleiding geneeskunde. Dat zal alleszins niet kloppen, kan ik bij voorbaat zeggen, wat Vlaanderen betreft. Ik kan in dezen opnieuw niet spreken voor Wallonië, maar wat Vlaanderen betreft, ben ik er geen voorstander van om dan maar de teugels volledig te gaan vieren. Ik wil verantwoordelijkheidszin aan de dag blijven leggen, misschien niet zozeer vanuit een bekommernis ten aanzien van enkel het gegeven dat er niet te veel artsen zijn, met een mogelijke impact op voorschrijfgedrag en consumptie, maar natuurlijk ook in functie van de kwaliteit van de opleiding, die we moeten kunnen blijven garanderen.

Bij de totstandkoming van de decreetswijziging eind 2017 heeft de Raad van State in zijn advies ook duidelijk gezegd dat de Vlaamse overheid het recht heeft om de toelatingsvoorwaarden tot haar opleidingen te bepalen. Ik ben dus niet van plan om gewoon een vrije toegang tot de opleiding geneeskunde te gaan voorzien, ook niet voor studenten die beweren na zes jaar basisopleiding een van die zes specialisaties te zullen gaan volgen. Het is jammer en onwenselijk, en eigenlijk zelfs wat onwezenlijk, dat het KB die opening in de toegang tot de opleiding geneeskunde

lijkt te suggereren en dus het Vlaamse numerus-fixusexamen onder druk zet. 'Waarom is dat dan nodig?', zal men redeneren. Ook dat heb ik gemeld aan minister Vandenbroucke.

Ik hoop dus vooral dat men inziet dat de beslissing die daar is genomen in augustus vorig jaar, een onzalige beslissing is en dat men die het best terugdraait en eerlijk het debat voert. Men moet dat ook maar doen in functie van het beheren van de eigen sociale zekerheid, al was het maar daarom. Het is in het voordeel van de federale overheid zelf om dat te doen en om ervoor te zorgen dat de Franse Gemeenschap eindelijk ook eens de regels zou gaan respecteren. Het voorstel dat men nu gedaan heeft, gelet op het gebrek aan verantwoordelijkheidszin dat men aan de kant van de Franse Gemeenschap in het verleden altijd aan de dag heeft gelegd, dreigt ervoor te zorgen dat dit een onverantwoordelijkheidszin in het kwaad wordt en dat het hek helemaal van de dam is en er dus geen enkele beperking meer is. Iedereen kan zeggen dat men zes jaar geneeskunde gaat volgen en vervolgens een van die zes specialisaties. Als die na zes jaar toch een andere specialisatie kiezen, wie gaat dan zeggen dat dat niet gaat? En hoe gaat men dan te werk gaan met de RIZIV-nummers?

Dus men heeft daar gedacht om snel een oplossing te kunnen uitdokteren, maar men dreigt het probleem ongelooflijk te vergroten.

Ik zal u alleszins op de hoogte houden van de antwoorden van minister Vandenbroucke. Maar begrijp dat het ook voor hem geen eenvoudige kwestie is. Alleszins doet men er het best aan om de beslissing van augustus vorig jaar terug te draaien. Dat is in eenieders belang en vooral in het belang van de federale overheid zelf.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Fijn te horen dat u al actie hebt ondernomen, minister, maar ik begrijp dat u daar nog geen antwoord op hebt gekregen. Daar kijk ik wel mee naar uit.

Ik sprak over een achterpoort, maar ik had eigenlijk 'une porte arrière' moeten zeggen, omdat u heel duidelijk zegt dat dat niet de bedoeling kan zijn. Ik hoop dat die 'porte arrière' dan niet langs Waalse kant wordt gebruikt omdat de 'lissage' nu stopt en dat men langs die weg niet zegt dat iedereen toevallig allemaal medische oncologie gaat studeren, en ze dus iedereen gaan toelaten in de opleiding. Ik wil daar toch heel sterk op appelleren dat we dat niet gaan doen, te meer ook, omdat het bij die studenten onzekerheid creëert – en daar gaat het mij vooral om: gaan wij nog RIZIV-nummers hebben omdat die zes specialismen daar niet in zitten? Ook langs Vlaamse kant? Daar wil ik toch op blijven drukken. Als wij in Vlaanderen inderdaad studenten toelaten, dan moeten zij de RIZIV-nummers krijgen, ook in het kader van het hoger aantal dat we laten starten om dat historische tekort van ons in te lopen. Ik blijf het zeggen, want ik heb het recent nog zelf mogen ervaren: eergisteren belde ik naar een oogarts en op 20 juli kan ik langsgaan. En wat de tandarts betreft, je weet het best enkele maanden op voorhand dat je een gaatje zult krijgen, zodat je het ingepland krijgt.

Minister, is de Vlaamse Planningscommissie ondertussen aan het draaien? Waarom is dat belangrijk? Tegen april moet er opnieuw een besluit komen voor het jaar nadien. April is stilaan dichterbij aan het komen, dus ik hoop dat er ook vanuit het federale niveau duidelijkheid komt. Kan er niet nog wat extra druk gezet worden van uw kant? Misschien moeten we wel zeggen, collega's uit Vlaanderen, dat als er langs Franstalige kant toch meer wordt toegelaten, dat we dat gewoon verrekenen in de gezondheidszorg. Als men er inderdaad voor kiest om via 'la porte arrière' meer toe te laten of die 'lissage' toch te lossen, dan betalen ze vanuit de deelstaat,

mij niet gelaten voor de medische overconsumptie die er dan vanwege het medische overaanbod is. Dat lijkt me een billijk voorstel.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Eerst en vooral, voor alle duidelijkheid: dit is uiteraard een aangelegenheid die we vanuit Vlaanderen goed in de gaten moeten houden. We moeten er werk van maken en we moeten de vraag blijven herhalen. De conclusie dat we onze Vlaamse studentenartsen moeten kunnen waarborgen dat ze uiteindelijk aan de slag kunnen, is uiteraard correct. Daarom is het ook goed om mee te geven dat het koninklijk besluit over de artsenuota voor Vlaanderen toch ook belangrijke beslissingen bevat. Voor Vlaanderen werden de quota met 20 procent verhoogd in plaats van met 8 procent zoals de vorige jaren. Dat betekent 152 bijkomende nummers, van 759 naar 911. Dat is toch ook belangrijk om te vermelden.

Ik ga ermee akkoord dat een structurele oplossing en een beleid ook belangrijk zijn. De federale planningscommissie zoals in het federale regeerakkoord is afgesproken, is cruciaal om de gewichten tussen de gemeenschappen te herstellen, inclusief de afbouw van het overtal in Franstalig België. De aanzuivering van het tekort in Vlaanderen is ook ons standpunt. Er moet een responsabiliseringsmechanisme worden uitgewerkt.

Collega Daniëls, zoals gezegd, we delen eenzelfde zorg: de rechtszekerheid als de studenten instromen naar de arbeidsmarkt. Maar ik begrijp één stuk toch niet helemaal: u zegt dat de beslissing zou betekenen dat studenten een vrije mogelijkheid krijgen om zich in te schrijven in basisopleidingen geneeskunde. Dat klopt toch niet helemaal ofwel begrijp ik uw zorg niet helemaal. De federale quota hebben toch alleen betrekking op de instroom van de vervolgopleiding? Als gemeenschap blijven we bevoegd voor de instroom van de basisopleidingen. Dat is een duidelijke bevoegdheid, denk ik, waar jullie en ook wij, niet aan willen laten prutsen.

En dat is ook niet gebeurd, denk ik. Want die afzonderlijke specialisaties die je opsomt, dat zijn toch die vervolgopleidingen. Dat heb je ook bij niet-gecontingenteerde specialisaties: verzekeringsgeneeskunde, arbeidsgeneeskunde, dat soort zaken, waarvoor ook geen RIZIV-nummer nodig is. Kunt u dat nog even verduidelijken? Want dat begrijp ik niet helemaal. Wij zijn toch bevoegd voor de instroom van de basisopleiding en de federale quota zijn toch voor de vervolgopleidingen? Maar de basiszorg is uiteraard dezelfde.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het KB dat in augustus van vorig jaar op federaal niveau is verschenen over de planning van het medisch aanbod, heeft het maximaal aantal geattesteerde kandidaten bepaald dat toegang heeft tot een opleiding leidend tot een van de beroepstitels voorbehouden aan de beoefenaars van de geneeskunde voor het jaar 2026. Dat heeft natuurlijk een impact op de bepaling van het aantal studenten dat via het toelatingsexamen arts zal worden toegelaten tot de bacheloropleiding in de geneeskunde. Er is dus altijd een impact, vooral ook omdat de RIZIV-nummers daaraan gekoppeld zijn.

En u hebt gelijk: wij, als deelstaat, bepalen aan de ingang hoeveel er binnenkomen. Maar diegenen aan de uitgang, diegenen die zijn afgestudeerd, moeten natuurlijk een RIZIV-nummer krijgen om te kunnen werken. Dat bepaalt het federale niveau. Dus wat doen wij? Op grond van een advies van de federale Planningscommissie zal de federale overheid een contingent bepalen voor de toekomst. Zij bepalen hoeveel RIZIV-nummers ze op grond daarvan kunnen toekennen aan diegenen die

afstuderen. Maar als het federale niveau zegt dat ze impliciet aan iedereen die afstudeert een RIZIV-nummer toekennen indien die afstudeert met een van die zes specialisaties en dat er voor de rest een beperking geldt, tja, dan geef je de deelstaten de boodschap dat ze geen poort meer moeten zetten, dat ze de ingang mogen opengooien. Maar dan ben je natuurlijk wel een onverantwoordelijke deelstaat, dan trek je je niets aan van de kwaliteit van de opleiding, heb je geen enkele verantwoordelijkheidszin, bijvoorbeeld ten aanzien van de kwaliteit van de instroom en dus ook van de uitstroom, van de kwaliteit van de opleiding – dat is ook niet eenvoudig. Maar misschien zijn er nog andere overwegingen, zoals de verantwoordelijkheidszin ten aanzien van de gezondheidszorg en het aanbod in zijn totaliteit. Daarvoor is die beslissing uiteindelijk toch wel nefast.

En ik herhaal: het is een kwadratering van het probleem. Want tevoren was het probleem dat wij in Vlaanderen verantwoordelijkheidszin aan de dag legden en dat men dat in Wallonië, in de Franse Gemeenschap, niet deed. Nu heeft men een systeem tot stand gebracht dat uiteindelijk nog meer voeding geeft aan onverantwoordelijkheid, dat die nog meer zal stimuleren. Daarom zeg ik dat er eigenlijk een kwadratering van het probleem is.

Mijnheer Daniëls, u vraagt naar de timing op het federale niveau. De Vlaamse Planningscommissie gaat altijd aan de slag met een advies van de federale Planningscommissie, federaal afgezegend, om het aantal studenten te bepalen dat we laten instromen. We zijn dus wel afhankelijk. De eerste beweging moet worden gemaakt door de federale Planningscommissie. Vervolgens moet er politiek initiatief ter zake worden genomen vooraleer wij aan de slag kunnen met onze Vlaamse Planningscommissie. In die Vlaamse Planningscommissie moeten nog één of twee vertegenwoordigers worden aangeduid. Maar wat de timing betreft, is het KB vorig jaar pas in augustus genomen. Dat was uitzonderlijk laat. Normaal gezien is dat ongeveer in mei. We zijn daar nu dus nog wel een tijdje van verwijderd, vooraleer we aan de slag kunnen. Maar geen nood, we zullen ervoor zorgen dat we 'up and running' zijn. Zoals ik al zei, zijn we er eigenlijk, op die één of twee vertegenwoordigers van de Vlaamse Planningscommissie na, die nog moeten worden aangeduid.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoord. Meestal is het rond april-mei, dus ik denk dat het best zo snel mogelijk komt.

Ik wil nog even ingaan op collega Warnez – ook bedankt voor uw tussenkomst. Ik stel vast dat de collega's van sp.a, Open Vld en Groen op dit punt niet zijn tussengekomen. Ik neem dus aan dat ze ook de redenering steunen die we al jaren steunen vanuit Vlaanderen. Ik denk dat stilzwijgen dan instemmen is, waarvoor dank. Maar ik wil er wel op wijzen, collega Warnez, dat er 1531 overschotten zijn in Wallonië. In 2026 – houd u vast aan de takken van de bomen, collega's – worden er 9 weggewerkt, 9! Ik wil maar zeggen: dat is niet min.

Die 'porte arrière' waar ik het over heb, is net dat studenten in hoofde van Wallonië, en de instellingen ook, gaan zeggen: wij gaan nu starten aan de bachelor geneeskunde, net om binnen zes jaar een van die uitzonderingen waar geen quotum op staat in dat federaal KB, te gaan volgen. Dus zou je ze langs Waalse kant allemaal kunnen laten starten, want misschien gaan die allemaal wel psychiatrie doen, dat weet je niet. Vergeef mij mijn kwade geest, maar al twintig jaar krijg ik te horen dat we de 'lissage' gaan oplossen, en het is niet zo. Ik wil dus absoluut vermijden dat dat zou gebeuren en dat dat de 'porte arrière' zou zijn. Vandaar mijn voorstel: laten we het gewoon verrekenen. Als je er te veel laat starten, betaal je ook de medische overconsumptie die in je gemeenschap het geval zal zijn. Wie de 'porte arrière' openzet, betaalt ook wat dat aan meerkosten is. Ik denk dat dat een goede

wortel zou zijn om te helpen. We volgen het in elk geval mee op, minister, en dank voor uw alertheid op dit vlak.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over nieuwe DBFM-projecten en het openstellen van schoolinfrastructuur – 2195 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Tijdens de bespreking van de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) Onderwijs 2021 stelde u dat het nieuwe DBFM-programma (Design Build Finance Maintain) 'Scholen voor Vlaanderen' een bijkomende totale investeringsgolf van zo'n 1 miljard euro beoogt. Die zou verspreid worden over drie delen van gelijkaardige omvang. Daarnaast gaf u ook aan te willen onderzoeken hoe de beschikbare spaargelden kunnen worden gemobiliseerd voor de financiering van nieuwe DBFM-projecten.

Deze regering wil ook sterk inzetten op multifunctionele schoolinfrastructuur. Echter, bij de vorige DBFM-projecten leidde dit soms tot moeilijkheden, onder andere door snellere slijtage en intensiever gebruik, wat leidde tot onvoorziene kosten.

Minister, zijn de projecten voor dit nieuwe DBFM-programma ondertussen geselecteerd? Zo neen, kunt u een indicatief tijdspad geven voor de selectie van dit project? Hebt u reeds onderzocht hoe de beschikbare spaargelden kunnen worden gemobiliseerd? Op welke manier wilt u de problemen inzake het openstellen van schoolinfrastructuur vermijden bij de toekomstige DBFM-projecten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Als het gaat over de selectie van de concrete projecten voor het nieuwe DBFM-programma: die zijn nog niet geselecteerd. Het is een heel omvangrijk programma dat ook een decretaal kader vereist. Daar zijn we momenteel aan aan het werken. Ik zal daarmee naar het Vlaams Parlement komen, nog dit jaar. Op grond van dat decretaale kader kunnen we vervolgens een oproep lanceren tot kandidaat-projecten, waarna de Vlaamse Regering de projecten zal selecteren.

Het klopt dat we daarbij de idee hebben opgevat om spaargelden te mobiliseren. We hebben ons voorstel daaromtrent uitgewerkt in het kader van het Masterplan Scholenbouw 2.0, waarin we hebben opgenomen dat de middelen van particuliere spaarders betrokken zullen worden in de financiering van de DBFM-vennootschappen. Dit zal deel uitmaken van de overeenkomst die we afsluiten en die de nadere regels en voorwaarden zal bepalen voor de scholenbouwprojecten die in het kader van de nieuwe DBFM-operatie zullen worden uitgevoerd.

Het is de bedoeling om de gekozen DBFM-consortia te vragen een deel van hun kapitaal open te stellen voor de particuliere belegger.

Tot slot nog een woordje uitleg over het openstellen van de schoolinfrastructuur. Daar wil ik op twee fronten werken: enerzijds ervoor zorgen dat de bestaande schoolinfrastructuur meer opengesteld wordt, anderzijds ervoor zorgen dat alle nieuwe schoolinfrastructuur quasi per definitie open scholen worden.

Voor de bestaande schoolinfrastructuur hebben we nu nog middelen uitgetrokken, zo'n 10 miljoen euro, om scholen te stimuleren hun infrastructuur open te stellen voor de gemeenschap: het verenigingsleven, sportactiviteiten van externen enzovoort. Voor sommige scholen brengt dat wel kosten – een renovatie of een heraanleg – met zich mee, bijvoorbeeld om een aparte toegang te voorzien. In totaal heb ik daar dus 10 miljoen euro voor voorzien, om scholen te ondersteunen voor de openstelling van hun infrastructuur, buiten de lesuren, voor jeugdbewegingen, buurtinitiatieven, sportverenigingen. 10 miljoen euro is veel, maar ik verwacht daar wel een enorm hefboomeffect. Als je even doordenkt dat we met die 10 miljoen euro investeringen overbodig kunnen maken die we anders zouden moeten doen om extra sport- of jeugdinfrastructuur te bouwen, dan is dat toch heel mooi meegenomen. We kunnen daarvoor zorgen via de schoolinfrastructuur, die buiten de schooluren anders onbenut zou blijven. Vandaar dus die open scholen. Dat is wat de bestaande infrastructuur betreft.

Ook in het nieuwe DBFM-programma Scholen van Morgen streven we naar een maximale openstelling van de schoolinfrastructuur en we voorzien daarbij in een gewaarborgd onderhoud van de schoolinfrastructuur door de DBFM-vennootschappen, op een termijn van 30 jaar en tegen een vaste prijs. We geven dus op voorhand aan dat de inschrijver ervan moet uitgaan dat de openstelling maximaal zal zijn. Op die manier zorgen we voor een maximale openstelling en een goed onderhoud, waardoor de infrastructuur gedurende een lange termijn ook in een goede staat blijft. Dit is een groot voordeel van de DBFM-aanpak. Indien gebouwen niet tijdig worden onderhouden, resulteert dat immers in veel hogere kosten voor de school achteraf.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, op 22 januari van dit jaar werd het 182e en laatste aannemerscontract van het DBFM-programma Scholen van Morgen ondertekend. Dat zal in april starten, denk ik, en in februari 2023 opgeleverd worden. Het is dus zeer goed dat de opvolging in de steigers staat en dat u met het decretale kader komt, zodat de selectie kan plaatsvinden.

Over het belang van het multifunctionele gebruik van de onderwijsinfrastructuur ben ik hier al meermaals tussengekomen. Zoals u zelf ook schetst, is dat een grote meerwaarde voor onze samenleving, vooral financieel – ons belastinggeld – maar ook om de lokale gemeenschap te versterken.

De nadelen die we bij de vorige DBFM-constructies hebben ondervonden, het is goed dat u daar nu op anticipeert en dat u standaard uitgaat van maximaal gebruik van de infrastructuur, met – als ik het goed begrepen heb – ook een gewaarborgd onderhoud tegen een vaste vergoeding. Nu, ik neem aan, als we standaard maximaal gebruik voorzien en ook een vergoeding voor het onderhoud mee in de kostprijs steken, dat dat een licht verhogend effect zal hebben op de huurprijzen die de scholen dan zullen betalen, maar ik ga ervan uit dat het dan ook in hun belang is om de scholen dan echt maximaal open te stellen, zodat ze de meerkosten dan kunnen doorrekenen naar de gebruikers voor wie ze hun infrastructuur openstellen. Kunt u dat nog even verduidelijken?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, zowel de heer Coel als ikzelf hebben over dit thema al regelmatig een aantal vragen gesteld. Het is nog maar van vorige week geleden dat wij ook allebei gevraagd hebben – we moeten dat misschien eens herhalen, collega – om een toelichting te krijgen over het Masterplan Scholenbouw 2.0. We hebben daar nu al heel veel over gesproken en heel wat

vragen over gesteld. Misschien is het goed, voorzitter, om dat straks in de regeling van de werkzaamheden, in de vele vrije ruimte die we daar hebben in onze agenda, ergens tussen te zetten. Ik denk dat dat wel aangewezen is.

U weet, collega's, dat onze fractie absoluut voorstander is van het medegebruik, het openstellen van de schoolinfrastructuur na de schooluren. Ik denk dat dat ook in een veel ruimer ruimtelijk debat cruciaal is. Lokaal hanteren we ook altijd het principe dat we niet één, niet twee, maar tien keer moeten nadenken alvorens we nieuwe bakstenen op elkaar gaan leggen. En voor een school werkt dat gemeenschapsvormend. Een school heeft ook een gemeenschapsvormende taak: het verbinden en versterken door verenigingen en andere particulieren ook de kans te bieden om maximaal gebruik te maken van de schoolinfrastructuur, natuurlijk mits goede afspraken. Ik kan u uit ervaring vertellen dat dat heel goed lukt, en dat het ook enorm gewaardeerd wordt. Het is ook een enorm positieve bijdrage voor het imago van de school.

Ik heb nog een concrete vraag, minister. U maakt een onderscheid tussen een soort tweesporenbeleid, om bestaande scholen maximaal te stimuleren om hun infrastructuur open te stellen. Begrijp ik het goed dat dit ook geldt voor de recente oproep van 8 maart? Met andere woorden, in welke mate kan die oproep van 8 maart 2021 ook bijdragen tot het meer openstellen van de schoolinfrastructuur die reeds gerealiseerd is in het kader van DBFM? Dient die oproep dus ook daarvoor, voor die reeds bestaande DBFM-structuren, die schoolinfrastructuren? Ja? (Instemming van minister Ben Weyts)

Oké, dus die worden ook mee gestimuleerd.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u. In de oproep die vanuit het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) vertrokken is, waardoor scholen specifieke steun kunnen aanvragen voor een verbouwing of een heraanleg om de school toegankelijker en gebruiksvriendelijker te maken, maken we bij mijn weten geen onderscheid op basis van hoe die school tot stand gekomen en gefinancierd is.

Ik wil ook nog even iets meegeven, wat betreft de timing en het budget, ik weet niet of ik dat al gezegd had. Voor de volgende golf van het DBFM-programma voorzien we een totale investeringsgolf van 1 miljard euro. In totaal hebben we voor deze regeerperiode boven de 3 miljard euro aan schoolinfrastructuur, 1 miljard euro voor de DBFM-operatie. Daarbij gaan we uit van drie programma's van ongeveer gelijkaardige omvang, die in de markt gezet zouden worden. In principe zouden we daarbij drie DBFM-vennootschappen willen gaan selecteren, die dan schoolinfrastructuur ter beschikking zouden stellen aan de inrichtende machten.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u wel, minister. Wij zijn uiteraard zeer tevreden dat u blijft inzetten op de massieve investeringen in onze schoolinfrastructuur, en dat u daar het functionele karakter blijft vooropstellen, ook nu, met het nieuwe DBFM-programma. Ik heb vorige week collega Brouns al bijgetreden dat we het daar inderdaad eens over kunnen hebben bij het Masterplan 2.0. We zullen zien in de regeling der werkzaamheden of er ook bij de andere fracties nog interesse is om over dit thema te debatteren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over testing and tracing in het hoger onderwijs
– 2203 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het track-and-tracemodel bij studenten
– 2239 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Dank u wel. Ik had er al van gehoord, maar vorige week kon ik ook in de krant lezen dat de KU Leuven sinds oktober zelf een eigen systeem van testing and tracing organiseert bij studenten. Studenten kunnen zich zonder afspraak laten testen op de universiteit, als ze denken dat ze potentieel besmet zijn met het coronavirus. Na die test moeten ze dan via een online formulier aangeven wie ze de laatste dagen hebben gezien, en waar en wanneer. Die informatie uit die eigen contactopsporing wordt niet naar buiten toe gedeeld, waardoor studenten meer in vertrouwen kunnen aangeven indien ze bijvoorbeeld op een feestje zijn geweest. En als er dan opgebeld wordt, dan zijn de contacttracers zelf studenten.

Ik kan me voorstellen dat het inderdaad evidenter is voor een student om open kaart te spelen tegenover iemand uit de eigen leefwereld dan tegenover een wildvreemde uit een callcenter.

Het systeem blijkt ook echt te werken. Sinds begin februari hebben al meer dan zeventuizend studenten zich op die manier laten testen. Ook de Risk Assessment Group (RAG) is heel positief over dat aparte test-en-tracesysteem voor studenten, zeker ook aangezien de KU Leuven die laagdrempelige tests aan een heel doorgedreven informatiecampagne koppelt. Bij de RAG vraagt men zich af waarom men dit systeem van testen en tracen niet zou uitrollen over het hele hoger onderwijs. Ik heb iemand als Steven Van Gucht toch ook horen zeggen dat dat dé manier is om perspectief op versoepelingen te creëren voor studenten.

Minister, ik ben zeer benieuwd hoe u ten opzichte van dit systeem staat. Bent u het ermee eens dat zo'n test-en-tracestrategie zoals de KU Leuven die heeft, een middel is om versoepelingen in het hoger onderwijs mogelijk te maken? Vindt u het opportuun om te bekijken in hoeverre die strategie, dat concrete systeem van de KU Leuven ook in andere studentensteden, zoals Gent en Antwerpen, maar ook Brussel, kan worden toegepast? Hebt u in het algemeen al overlegd met de hogeronderwijsinstellingen over het organiseren van een eigen test-en-tracesysteem? Tot slot nog een niet onbelangrijke vraag: bent u bereid om, als u het een goed idee vindt, middelen vrij te maken voor de uitrol van dit systeem in alle studentensteden?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijn vraag sluit eigenlijk aan bij de vraagstelling van collega Goeman, meer bepaald vanuit de invalshoek waar wij als N-VA al lange tijd op wijzen, namelijk dat onze studenten eigenlijk relatief weinig perspectief hebben en dat de coronapandemie helaas aanhoudt, binnenkort zelfs al één jaar. Studenten behoren nog altijd tot een groep waarvoor er niet veel versoepelingen zijn

gebeurd of waarvoor veel versoepelingen niet mogelijk zijn. Er zou wel de mogelijkheid komen, vanaf 15 maart, voor studenten om opnieuw meer naar de campus te gaan, voor de lessen. Minister, dank voor de initiatieven die u ter zake hebt genomen. De hele discussie omtrent de kotbubbel toont echter nogmaals aan dat het niet gemakkelijk is om studenten weer iets meer vrijheid te geven. We hebben wel al de krijtbubbel op pleinen, maar de kotbubbel zou er nu toch ook aan moeten komen, blijkbaar in richtlijnen aan de politie. Dat heb ik althans begrepen naar aanleiding van de vraag die ik afgelopen dinsdag in de commissie Algemeen Beleid en Financiën aan de minister-president heb gesteld.

Minister, de KU Leuven heeft een interessante mogelijkheid naar voren geschoven. Daar wil ik het toch even met u over hebben. Bij de KU Leuven kunnen studenten zich namelijk laten testen als ze denken een groot risico op besmetting met COVID-19 te hebben gelopen. Ik denk dat dat een goede zaak is. U hebt het zelf in het verleden ook al gezegd: hoe meer we testen, hoe sneller we testen, hoe sneller we uitbraken ook kunnen indijken. Blijkbaar hebben sinds begin februari zo al 7000 studenten, op een doelpopulatie van ongeveer 50.000 studenten, zich laten testen. De organisatoren van het project geloven dat de laagdrempeligheid van de testen helpt voor de bewustwording van de situatie, maar ook om te maken dat studenten, als ze besmet zijn, heel snel in quarantaine kunnen gaan en niet blijven rondlopen, met alle gevolgen van dien voor de andere studenten, maar ook voor het pendelen naar huis en de thuispopulatie.

Het testen is een eerste stuk. Het tweede dat men doet aan de KU Leuven, is contactopsporing vanuit de studenten zelf. De student gaat in quarantaine in afwachting van het testresultaat en vult bij het begin van die quarantaine zelf een webformulier in om de contacten op te lijsten. Via dat formulier worden ook de plaats van samenzijn, het soort activiteit, de datum en dergelijke meer verzameld. Wanneer het resultaat van de test er is, zal de student een telefoon krijgen van een contacttracer, in dit geval een andere student.

De organisatoren zijn ervan overtuigd dat het focussen op de specifieke populatie en het inzetten van medestudenten bij de contactopsporing ervoor zorgen dat de stappen in het proces sneller kunnen worden doorlopen. Alles moet immers eigenlijk al op voorhand worden ingevuld. Men moet niet beginnen te verzamelen. Men heeft de gegevens al op voorhand. Zo kan een uitbraak sneller worden opgespoord en ook aangepakt. Ook viroloog Steven Van Gucht is enthousiast over het project, en ziet er mogelijkheden in om de studenten toch nog enkele versoepelingen te gunnen, of die althans sneller te laten ingaan.

Minister, hoe staat u tegenover het voorstel van een track-and-tracemodel voor studenten? Welke voor- en nadelen ziet u?

Acht u het mogelijk om het model verder uit te werken voor alle hogescholen en universiteiten van Vlaanderen om de mogelijkheden voor studenten daar ruimer te maken, en sneller te gaan?

Ziet u het track-and-tracemodel als een mogelijke opstap naar snellere versoepelingen voor onze studenten? Zo niet, welke mogelijkheden ziet u dan om de studenten een perspectief te geven naar versoepelingen? Daarvan kennen we er uiteraard al eentje dat we nog niet kenden bij het indienen van de vraag, namelijk meer fysieke les vanaf 15 maart.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een heel mooi initiatief van de KU Leuven dat niet alleen openstaat voor studenten van de KU Leuven maar ook studenten van de School of Arts, University Colleges Leuven-Limburg (UCLL), Vlerick en de Evangelische Theologische Faculteit (ETF).

Hoe meer testen, hoe beter. Testen en tracen vormen al maanden, tot mijn spijt, een belangrijk aspect van ons Vlaamse onderwijs. Ik kom daar straks nog even op terug.

Dit project in Leuven werd opgestart om snel clusteronderzoek te kunnen verrichten en om een helder beeld te krijgen van de besmettingsgraad onder de studentenpopulatie. Het is dus zeer relevant om te kunnen inspelen op de lokale situatie. De sterkte zit ook in de laagdrempeligheid ervan.

De contactopsporing in dit project gebeurt alleen voor studenten die zich laten testen in het afnamecentrum. Wie thuis positief test, zal opgevolgd worden door het systeem van de Vlaamse overheid. Bij een besmetting en recente aanwezigheid op kot, op het werk of op de campus, worden studenten en personeelsleden gevraagd om dit zo snel mogelijk te melden aan het KU Leuven-contacttracingteam voor studenten of de Externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk (IDEWE) voor personeelsleden zodat eventuele bijkomende maatregelen kunnen worden getroffen voor de campussen of de studentenhuizen en residenties in de stad Leuven.

Dit is eigenlijk een beetje vergelijkbaar met wat wij doen, maar dan op kleinere schaal, met het leerplichtonderwijs. We hebben ook onze eigen contactopsporing die geregistreerd wordt door de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's). Dat verloopt zeer goed en kan zeker de vergelijkende toets doorstaan wanneer we kijken naar het andere systeem voor de rest van de samenleving.

Ik zie dit als aanvullend op de reguliere contacttracing die onder de verantwoordelijkheid van het Agentschap Zorg en Gezondheid valt. Studenten zijn, nog meer dan leerlingen in het leerplichtonderwijs, volwaardige deelnemers aan de mobiliteit in de samenleving.

Dit nu kopiëren en in heel Vlaanderen uitrollen, is nu niet bepaald mijn bevoegdheid maar wel die van de minister van Volksgezondheid en/of Welzijn. De instellingen hoger onderwijs hebben momenteel de handen vol met onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, rekening houdend met de strenge coronamaatregelen. Ik vind dit een zeer goed initiatief maar we gaan de zaken niet omdraaien. Ik moet me soms in de wang knijpen. Wij van Onderwijs zijn met de administratie soms uren en nachten bezig met practica over het inzetten van vrijwilligers, met het opzetten van structuren en systemen in het kader van sneltesten, speekseltesten, mobiele testteams. Daar zijn wij vanuit Onderwijs mee bezig. Wij nemen taken ter harte die de onze niet zijn. Dat is om ons onderwijs ter wille te zijn, maar draai de zaken nu niet om en schuif geen verantwoordelijkheden in onze richting die eigenlijk de onze niet zijn. We moeten nu ook niet het slachtoffer zijn van het feit dat we anticiperen en zelf het heft in handen hebben genomen.

Ik geef mijn volle steun aan elk project waarin onze onderwijsinstellingen met betrekking tot testen taken op zich nemen die hun taken niet zijn. Ik zal andere instellingen niet opleggen dat ze hetzelfde moeten doen. Hoewel het onze bevoegdheid niet is, hebben we het contactonderzoek ook zelf opgezet. We blijven daarmee doorgaan. Deze week zijn de proefprojecten met speekseltesten bekendgemaakt. Daar hebben we ook veel Latijn in gestoken. We nemen dat er allemaal bij, maar ondertussen concentreren we ons vooral op de versoepelingen voor het hoger onderwijs.

Vanaf volgende week starten we de verhoging van de benutting van de campuscapaciteit. Aanvankelijk was dat tot 10 procent beperkt. Dat wordt verdubbeld. We geven alle studenten het recht gedurende een dag of twee halve dagen per week contactonderwijs te genieten. Dat is slechts een stapsteen, want ik wil de volgende stappen zetten. Ik wil dat na de paasvakantie nog verruimen. Het komt er altijd op aan het gepaste moment te kiezen om een volgende stap te zetten, maar we zijn

ermee bezig. Dat is het belangrijkste perspectief dat we voor onze studenten kunnen creëren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp·a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. À la guerre comme à la guerre. Zeker in coronatijden is het een goede zaak dat u met de voeten volop in de modder staat en zich met de praktische aspecten van de beheersing van de coronacrisis bezighoudt, zoals de organisatie van de sneltesten. Het lijkt me een kleine moeite uw stem tijdens het debat te laten horen en de andere hogescholen en universiteiten er tenminste toe aan te zetten over dit systeem na te denken. Ik ben er, net als de KU Leuven, van overtuigd dat de meerwaarde zit in het feit dat de studenten voor de contacttracing zorgen. Hierdoor wordt informatie veel gemakkelijker gedeeld.

Ik ben het volledig met u eens. Ik ben heel blij dat we naar versoepelingen gaan en dat studenten na 15 maart 2021 een dag per week naar de campus kunnen gaan. Ik denk dat alle studenten op verdere versoepelingen wachten. Als we dat mogelijk willen maken en meer perspectief willen bieden, zullen we heel concrete stappen moeten zetten om te kunnen optreden op het moment waarop er nieuwe besmettingen zijn en om nieuwe besmettingshaarden te vermijden. De 'testing and tracing' in het hoger onderwijs zal daar een belangrijk onderdeel van blijven. Ik vraag me daarnaast af hoe u andere concrete stappen denkt te zetten die meer perspectief mogelijk maken. Liggen de sneltesten in het hoger onderwijs, bijvoorbeeld, op tafel?

Ik heb nog een laatste vraag. Vanaf 15 maart 2021 krijgen studenten het perspectief om een dag per week naar de campus te gaan. Hoe gaat dat concreet te werk? Ik krijg hier vanuit de hogeronderwijsinstellingen veel vragen over. Het klinkt natuurlijk zeer goed en ik ben enthousiast, maar het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Die studenten hebben natuurlijk zeer verschillende lesroosters. Veel universiteiten en hogescholen worstelen momenteel met de vraag hoe ze dit moeten organiseren, want het aantal aula's is beperkt. Hoe moet worden gegarandeerd dat alle studenten minstens een dag per week op de campus zijn?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik begrijp dat u zich af en toe in de wang moet knijpen en dat u zich afvraagt of het onderwijs daarmee bezig moet zijn. We willen u daar vanuit de N-VA-fractie een schouderklopje en een aai over uw bol voor geven. Indien u dat niet zou doen, zou het niet gebeuren en zouden we nog veel verder af staan van versoepelingen in het onderwijs, iets waar ik alle partijen voor hoor pleiten. We danken u voor het feit dat u dit opneemt.

Ik volg uw bekommernis met betrekking tot het agentschap dat voor de contacttracing instaat. We moeten erop letten dat al die systemen met elkaar spreken en dat geen parallelle systemen ontstaan. Dat zou een energieverlies zijn, maar er ook toe kunnen leiden dat bepaalde informatie niet doorstroomt.

Ik herinner aan wat de minister aangaf, namelijk hoe lang het geduurd heeft om alle systemen, ook bij de CLB's en het leerplichtonderwijs, met elkaar te laten spreken. Dat zou inderdaad jammer zijn.

Vaccinatie? Laat ons eerlijk zijn. Ik lees elke dag de pers. Vandaag zegt Europa dat het een bestelling heeft geplaatst van 4 miljoen extra vaccins en op hetzelfde moment staat er in de krant dat dit niet wordt geleverd, dat dat opschuift en dat dat niet werkt. Ik denk dus niet dat we de volgende maand allemaal gevaccineerd zullen zijn. Alle andere systemen, zoals sneltesten en snel quarantaine, maken dat we uitbraken kunnen indijken als er zich zouden voordoen.

Minister, u zegt het al lang, u was de snelste met sneltesten, om het zo te zeggen. Maar op het terrein stellen we vast dat er toch nog enige aarzeling is om dit sneltesten in te zetten. Kunnen we daar nog meer op inzetten, ook in het hoger onderwijs? Ik kreeg een vraag van een school in het leerplichtonderwijs met tien besmettingen of zij die sneltesten zouden kunnen inzetten, maar het CLB was daar niet zo voor te vinden. Langs de andere kant horen we dat die sneltesten er liggen en niet worden gebruikt, althans volgens professor Goossens. Daar is toch nog een optie om dat nog meer in de markt te zetten?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, u hebt inderdaad op het vlak van testing en tracing stappen gezet in het leerplichtonderwijs. Dat zijn belangrijke stappen. Ik begrijp van collega Daniëls dat u daar graag een schouderklopje of een aai voor krijgt. Digitaal is dat wat moeilijk natuurlijk, maar goed. Langs deze weg dan misschien.

In het hoger onderwijs hebben de instellingen wel zelf alles in handen genomen. Er wordt naar de KU Leuven verwezen. Ik hoor ook van de docenten en studenten van de KU Leuven dat het heel goed werkt. Maar ik denk dat het belangrijk is om hier nog eens uitdrukkelijk te zeggen dat ook heel wat andere hogescholen of universiteiten testing en tracing aan het doen zijn. Dat zal ook nodig zijn als we verder willen versoepelen en perspectief willen bieden. Minister, laat u daar volledige vrijheid of brengt u die samen? Doet u daar ondersteuning? U zegt op het geheel hoeveel universiteiten en hogescholen het vandaag wel doen en hoeveel niet. Door het gewoon samenbrengen van de groepen zijn er misschien synergieën mogelijk.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik heb goed naar uw antwoord geluisterd. U zegt dat als men dat allemaal moet samenbrengen of coördineren ... Het hoger onderwijs moet al onderwijs geven, onderzoek doen en maatschappelijke dienstverlening leveren. Dat komt er dan nog eens bij. Moeten zij dat wel doen? Daar kan natuurlijk over worden gediscussieerd. Ik stel vast dat als het gaat over psychisch welzijn, u wel initiatieven neemt om de zaken te coördineren. Hier zou dat ook kunnen. Het gaat om een politieke keuze. Ik zeg ook niet dat u dat zelf moet doen, dat kan eventueel in samenwerking met minister Beke.

Ik denk dat het inderdaad goed is, zoals collega Warnez zegt, dat elke hogeschool of universiteit een eigen systeem heeft om te testen en te tracen. Allicht zijn er goede praktijken en wat minder goede praktijken. Het zou misschien goed zijn om de goede praktijken samen te brengen en te kijken hoe er van elkaar kan worden geleerd. Ik zeg niet dat u dat per se moet doen, maar het zou wel goed zijn mocht het gebeuren op een of andere manier. Dat kan misschien in de schoot van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) of de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA). Het kan vooral ook interessant zijn om iets te doen met de data die daaruit komen, bijvoorbeeld bepaalde patronen herkennen of er andere interessante zaken uit leren om meer mogelijk te maken in de scholen: meer onderwijs, meer onderzoek en meer maatschappelijke dienstverlening.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hadden het over de KU Leuven maar ook de Universiteit Gent (UGent) zorgt voor testing. Nog eens, voor alle duidelijkheid, dit is 'on top'. Het is niet dat er een leemte wordt gevuld, het is 'on top' van het bestaande aanbod. Daarom wil ik dat niet opleggen aan de hogeronderwijsinstellingen. Ik weet niet of er nog andere hogeronderwijsinstellingen mee bezig zijn. Ik hou dus een beetje een slag om de arm, maar de KU Leuven en de UGent alleszins wel.

Waar ik de grootste doorbraak zie? Ik heb intussen wat kennis verworven op het vlak van de klassieke PCR-testen, de snel- en de speekseltesten. Ik geloof heel sterk in de sneltesten op voorwaarde dat het zelftesten worden. Er is momenteel een probleem. We hebben een heel systeem met Rode Kruisvrijwilligers uitgewerkt. Aanvankelijk – in oktober vorig jaar – was er een tekort aan klassieke PCR-testen. We kregen de melding dat men ons niet meer kon bedienen, er was onvoldoende capaciteit. Daarom heb ik het systeem van sneltesten op poten gezet, net om zelf verantwoordelijkheid te kunnen nemen, om te anticiperen en om onszelf te bedienen om het zo te zeggen. Net zoals we zelf contactonderzoek doen, zorgen we zelf voor de testing.

Het grote voordeel van sneltesten is dat je niet afhankelijk bent van labocapaciteit. Je kunt onmiddellijk het resultaat afleveren. Het nadeel van de klassieke PCR-test en van speekseltesten is dat je twee bewegingen moet doen: zorgen voor de testen zelf en afnemen van de test. De PCR-test kan door het invasieve karakter enkel worden afgenomen door medisch personeel. Voor de sneltesten heb ik toestemming gekregen – minister Vandenbroucke heeft daarvoor moeten ingrijpen – om de testen te laten afnemen door opgeleide vrijwilligers van het Rode Kruis. Eigenlijk is het geen moeilijke taak. Als het eens getoond wordt, kan iedereen dat. Dat is met een wisser 2 centimeter in de keel en de neus schrapen. Dat is het zowat, door de band genomen.

Bij de sneltesten kan men onmiddellijk het resultaat aflezen. Bij de klassieke PCR-test en de speekseltesten – al hebben deze het voordeel dat men het zelf kan doen – moeten de stalen nog naar het laboratorium. Als men dat op grote schaal wil organiseren, wordt dat een serieuze logistieke operatie. Gaan we de speekseltesten uitrollen voor heel het onderwijs? Tja, het bezorgen van de testen aan de school is niet het grote probleem. Maar – er mag niet te veel tijd tussen zitten – op de dag zelf van de speekselafname moet men ook zorgen voor transport naar de laboratoria. Als je spreekt over 4000 scholen en 200.000 onderwijspersoneelsleden, weet je voor welke operatie je staat. Het alternatief is dan de sneltest, opnieuw op voorwaarde dat het zelftesten worden. De federale overheid moet de toestemming geven om de test zelf af te nemen. We werken met webinars.

Ik heb met Herman Goossens al verschillende webinars georganiseerd en goed opgevolgd. Voor de CLB's en de mensen die deelnemen aan het pilootproject met speekseltesten zijn er webinars met filmpjes en zo waarin we tonen hoe dat moet, hoe dat veilig kan, met duiding, waarbij we openstaan voor vraagstelling. Dat is heel boeiend, dat wordt in dank afgenomen. Dat is het meest cruciale als we meer mogelijk willen maken en de zaken vereenvoudigen. In het buitenland is men veel minder conservatief dan in Vlaanderen annex België. Mochten die sneltesten echt zelftesten worden – ik hoop dat men daar een regelgevend initiatief gaat nemen, ik denk dat er grote wil en bereidheid is – dan kunnen we veel verder gaan. Het is daarom dat ik geanticipeerd heb door één miljoen sneltesten te bestellen. We hebben de capaciteit, we kunnen ongelooflijk snel gaan zonder een grote logistieke operatie op te zetten.

Want dat gaat perfect. Bijvoorbeeld voor het onderwijspersoneel: vierduizend scholen bedienen, gewoon met het deponeren van die sneltesten, dat zal het probleem niet zijn. Maar we moeten dan niet de andere operatie organiseren. Het enige wat we wel nog moeten voorzien – en daar zijn we nu eigenlijk ook mee bezig met die speekseltesten – is een aanmeldsysteem, waarbij je bijvoorbeeld als leerkracht Sciensano kunt informeren, zeker in het geval van een positieve test. Ik stel het nu allemaal iets eenvoudiger voor dan het is. Ook daar zit je nog met aansprakelijkheidsaspecten en zo. Maar goed, dat is de weg die we kunnen gaan.

Er werd nog gevraagd naar de werkbaarheid vanaf 15 maart, organisatorisch. Ik ben even aan het terugdenken wanneer ik die beslissing heb genomen met de

rectoren en de virologen – of eigenlijk niet met de virologen. Zij zaten wel aan tafel, maar gingen eigenlijk niet akkoord met de versoepelingen. Ze vonden dat nog te verregaand. Die beslissing is ondertussen toch ook al meer dan een maand geleden genomen. Zowel de hogescholen als de universiteiten zagen dat als perfect werkbaar. Want je mag geen denkfout maken: het verhogen van de mogelijkheid tot het benutten van de capaciteit van 10 procent naar 20 procent is op campusniveau, niet op auditoriumniveau. Dat maakt het mogelijk om wel wat te schuiven. Het kan dus zijn dat je het ene auditorium veel meer benut dan een ander. Je moet de rekening dus een beetje zien op campusniveau.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp·a): Dank u wel, minister. Een goede test- en tracingstrategie zal altijd deel uitmaken van de exitstrategie om verdere versoepelingen mogelijk te maken. In die zin vind ik het aanvullende systeem van de KU Leuven, met studenten als contacttracers, gewoon bijzonder interessant, omdat we aan de cijfers zien dat dat ook werkt en resultaten oplevert. Ik ben hier niet aan het zeggen dat u dat systeem daarom aan andere universiteiten en hogescholen moet opleggen, maar ik denk wel dat u als minister de anderen kunt inspireren rond hoe dat systeem werkt en waarom het werkt. En cruciaal is natuurlijk ook dat u hen daar de nodige middelen voor geeft om in die richting te kunnen werken.

Wat betreft de sneltesten: dat is zeer interessant. Ik probeer dat ook allemaal wat te volgen, maar het is inderdaad zeer technisch. Ik noteer met veel interesse uw opmerking over het feit dat die sneltesten zelftesten zouden moeten kunnen worden om het echt op grote schaal te kunnen uitrollen. Ik zie daar in ieder geval ook veel heil in, ook voor het hoger onderwijs, omdat dat natuurlijk een heel concreet checksysteem zou kunnen zijn om studenten toe te laten om vaker naar de aula te gaan.

Ik noteer uw punt. Ik ga het uiteraard bij ons ook al eens terugkoppelen. Ik ben zeker dat daar ook al over wordt nagedacht. Ik reken verder op uw constructieve overleg met onder andere minister Vandenbroucke om te kijken of dit in de toekomst verder in het onderwijs, en wat mij betreft ook het liefst in het hoger onderwijs, kan worden toegepast.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Bedankt, minister. Ik denk dat alles wat instellingen extra proberen te doen om potentiële uitbraken in te dijken, in afwachting van het moment dat iedereen gevaccineerd is, meegenomen is. Ik wil vanuit de N-VA-fractie dan ook al die instellingen bedanken om daar actief aan mee te werken. Zij nemen zelf initiatieven die eigenlijk buiten hun verantwoordelijkheid liggen of werken daaraan mee. Ik denk dat we daar vanuit het parlement alleen maar dankbaar voor kunnen zijn.

Wat de sneltesten betreft, collega's: sta mij toe om toch enige kanttekeningen te plaatsen als mensen zeggen dat dat allemaal hightech is en dat het grote, gevaarlijke testen zijn. Mensen vergelijken het met een zwangerschapstest. Ik heb daar zelf niet zoveel ervaring mee, maar een aantal van de collega's hier misschien wel. Er staan twee streepjes op de test, een C en een T. Als je het niet goed hebt gedaan, is er één streepje niet, het controlestreepje. Heb je het wel goed gedaan, dan is dat streepje er wel. Ben je positief, dan staat er een tweede streepje. Ben je niet positief, dan staat er geen tweede streepje. Zo simpel is het. En als je het gewoon googelt, zijn er heel veel filmpjes te vinden van hoe je een dergelijke test moet afnemen. Ik volg de minister daar dus volledig. Sneltesten die zelftesten worden, dat zou voor velen een goede zaak zijn om snel te kunnen indiceren en snel te kunnen vaststellen of iemand besmet is of niet, en snel te kunnen ingrijpen,

zodat je niet hele klassen, hele scholen of hele campussen vastzet, maar dat je heel gericht kunt indijken.

Collega, ik denk dat dat naast de vaccinatie de weg te gaan is, ook in de toekomst. Daar wil ik dan ook voor oproepen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het STEM-actieplan 2020-2030 – 2225 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, op 17 juli 2020 lanceerde u samen met uw collega-minister Crevits de conceptnota STEM-kompas (Science, Technology, Engineering and Mathematics) als richtingaanwijzer voor het STEM-actieplan 2020-2030. Deze conceptnota geeft invulling aan de intentie van de Vlaamse Regering om een nieuw ambitieus STEM-actieplan 2020-2030 uit te werken en speelt ook in op de noden voortvloeiend uit de uitdagingen door de coronacrisis. Ter voorbereiding van het STEM-actieplan 2020-2030 werden er in de periode september en oktober 2020 enkele online en offline participatiemomenten voorzien voor stakeholders. De input van die participatiemomenten zou de basis vormen voor een definitief STEM-actieplan.

Op mijn vraag om uitleg van donderdag 17 september 2020 in deze commissie gaf u aan, en ik citeer: "De voorbereidingen voor het nieuwe STEM-actieplan verlopen volgens schema. (...) Het nieuwe actieplan zal tegen het einde van 2020 of ten laatste begin 2021 op de Vlaamse Regering geagendeerd worden."

Al in 2019 bracht de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) 'Krijtlijnen voor een STEM-actieplan 2020-2030' uit, om vanuit een onderwijsperspectief na te denken over de nieuwe prioriteiten voor een nieuw STEM-actieplan. Er werden tien aanbevelingen naar voren geschoven, waaronder het uitbreiden van de doelgroep van het STEM-actieplan en het aanpakken van het lerarentekort voor STEM.

Is het STEM-actieplan 2012-2020 eigenlijk afgelopen? In opdracht van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) voerde IDEA Consult een evaluatie van het STEM-actieplan uit. Kunt u de belangrijkste pijnpunten schetsen die uit de evaluatie naar voren zijn gekomen? Wat is de huidige stand van zaken omtrent het STEM-actieplan? Wanneer zal dit geagendeerd worden in de Vlaamse Regering? Zult u het Vlor-advies volgen om de doelgroep van het STEM-actieplan uit te breiden naar de blijvende participatie van meisjes uiteraard, maar ook om te verbreden naar leerlingen van andere origine en kansarme jongeren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Bij zo'n doorlichting of een rapportering heb je de neiging om de focus op de mankementen te leggen. Voor alle duidelijkheid: dit rapport vernoemt enkele echt positieve zaken die sedert 2012 werden gerealiseerd, die ook in deze studie worden opgesomd. Ik geef enkel kort de aandachtspunten voor het STEM-actieplan 2020-2030 mee. Dus wat moeten we meenemen naar dat nieuwe actieplan?

Ten eerste is er het gegeven dat het begrip 'STEM' veel verschillende ladingen dekt, die de betrokken partijen uit de verschillende domeinen elk vanuit hun eigen

agenda invullen. Dus verwijst STEM naar wetenschappen, techniek, naar beroepen, naar een specifieke didactische benadering? Onder de vlag van STEM worden heel wat initiatieven genomen en engagementen aangegaan, maar die worden niet allemaal systematisch gemonitord en opgevolgd en er werden ook geen departementoverschrijdende indicatoren geformuleerd. De studie beveelt aan om in het vervolgtraject te schaven aan die vrijblijvendheid en om het gebrek aan focus aan te pakken.

Ten tweede is er weinig progressie in de waardering voor vakmanschap en er zijn geen sterke evoluties in de in- en doorstroom voor de STEM-richtingen in het tso en het bso.

Ten derde, ook op de arbeidsmarkt is de kloof tussen vraag en aanbod van STEM-profielen nog steeds bestaande. Een toenemend aantal STEM-beroepen zijn, blijven en worden knelpuntberoepen.

Als vierde punt wordt er aanbevolen om verder te bouwen op wat er is: waak over een kwaliteitsvolle verdere uitrol en werk verder op de aandachtspunten.

Vijf: versterk het loopbaanperspectief in het actieplan door naast jongeren ook volwassenen trachten te mobiliseren.

Een zesde punt dat ik eruit leer of meeneem: verbreed de inhoudelijke focus om initiatieven binnen het onderwijsdomein te versterken met initiatieven binnen andere beleidsdomeinen zoals werk, wetenschap, maar ook innovatie, jeugd en welzijn.

Tot slot: zorg voor focus en doelgerichtheid binnen het plan zelf en binnen de acties die in het kader van het plan worden opgezet.

Ik wil daar zelf ook aan toevoegen dat we voor de volgende tien jaar ook de link met Digisprong en Edusprong moeten maken, en dat we dienen af te stemmen met de ontwikkelingen rond de regionale technologische centra (RTC's).

In samenspraak met mijn collega-minister Crevits zullen wij medio april het STEM-actieplan 2020-2030 agenderen op de Vlaamse Regering. De STEM-stuurgroep zal in de tweede helft van maart om input worden gevraagd.

De aanbevelingen van de Vlor komen overeen met de interne vaststellingen inzake STEM: het aandeel meisjes en het aandeel jongeren met een bijzondere socio-economische status (SES) laat inzake STEM nog veel ruimte voor verbetering. Daar zullen we dus zeker verder op inzetten. De kernopdracht van STEM blijft immers wijzen op de brede waaier aan boeiende studiekeuzes, en ook op de verschillende mogelijkheden die er in functie van de arbeidsmarkt bestaan en de quasi-zekerheid op tewerkstelling. STEM wil vooral het brede aanbod bekendmaken, zodat een weloverwogen keuze mee voor een sterke studieloopbaan zorgt, die hopelijk vervolgens zal uitmonden in de start van een boeiende, mooie professionele loopbaan, waarin leren bovendien van een meer permanente orde zal zijn dan vandaag het geval is.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoorden. Naast de positieve evolutie zijn er toch nog heel wat uitdagingen. Uit de wetenschapsbarometer, een bevraginginstrument van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) om het draagvlak voor wetenschap en technologie bij verschillende doelgroepen te bepalen, blijkt dat meer en meer mensen aangeven dat ze STEM kennen. De groep die er zich in wil verdiepen, groeit echter niet. Een van de redenen

die daarvoor wordt gegeven, is dat weinig mensen weten waar ze terecht kunnen voor een eventuele verdieping.

Het STEM-platform geeft dan weer aan dat er ook gefocust moet worden op volwassenen, om enerzijds zijinstromers voor STEM-functies aan te trekken, en om anderzijds ook bij de bredere bevolking de basiskennis van STEM te versterken en het vertrouwen in STEM-opleidingen te vergroten. Dat is soms nog een probleem. Ouders durven hun kinderen niet naar bepaalde studierichtingen te sturen, omdat die wat onbekend zijn of omdat ze niet weten welke richting men daarmee uit kan.

Welke concrete acties overweegt u om meer mensen over STEM te informeren en dat vertrouwen te versterken?

In zijn aanbevelingen had de Vlor het ook over het lerarentekort. Dat is in het algemeen in deze commissie al uitgebreid besproken, maar zeker voor STEM-richtingen blijft dat een pijnpunt. Zult u in uw aanpak van het lerarentekort hiervoor specifiek aandacht hebben?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Anno 2021 zijn die technologische vaardigheden uitermate belangrijk. We kunnen bijna niet meer zonder om ons nog te kunnen handhaven of staande te houden in deze samenleving. Er gaat geen dag voorbij of je wordt ergens geconfronteerd met techniek en technologische toepassingen. Ik denk dat we hier vanuit deze commissie dat echt moeten onderschrijven en daar in de toekomst op moeten blijven inzetten. Er zijn heel wat aandachtspunten die belangrijk zijn, ook voor ons bij de verdere invulling van dat toekomstige STEM-actieplan.

Ik wil vier aandachtspunten even aanhalen. STEM is in de eerste plaats nodig voor iedereen in de samenleving. We hebben vandaag het maatschappelijk debat over het geld dat je uit de muur haalt. Dat is een heel eenvoudige oefening, maar dat is niet zo voor iedereen. Daarnaast hebben we de STEM-experten, de mensen die expert zijn in technologische toepassingen. Toekomstgericht blijft levenslang leren een heel belangrijk aandachtspunt, en dat mag niet beperkt blijven tot het secundair onderwijs.

Ook bij de opmaak van het plan is het voor ons een transversaal gegeven, in de zin dat je in de verschillende beleidsdomeinen de toets moet doen rond die STEM-vaardigheden, waar de digitale vaardigheden ook een belangrijk onderdeel van zijn. In het hogere doel, een duurzame wereld, spelen STEM en die vaardigheden ook een heel belangrijke rol. We moeten voortdurend innoveren om tot een duurzame wereld te komen. De klimaatneutrale wereld, de duurzaamheidsdoelstellingen zijn allemaal heel belangrijk en hierin kan de noodzaak van de STEM-vaardigheden niet voldoende benadrukt worden om dat hogere doel te dienen. Ik denk dat het belangrijk is, om een voorbeeld te geven, dat we uiteindelijk allemaal circulair leren denken in het kader van het afvalbeleid: afval bestaat niet meer, afval is een grondstof. In het kader van die duurzaamheidsgedachte zijn die vaardigheden ook cruciaal.

Als we heel concreet inzoomen, hoe ziet u dat dan in het kader van het STEM-actieplan? Binnen het onderwijs is er vaak ook nog de bijkomende vraag naar infrastructuur om de vaardigheden goed te leren. Er gaan stemmen op om het best naar een STEM-centrum te gaan om het geheel te kunnen overschouwen en te coördineren. Wat is uw visie ten opzichte van de aandachtspunten die ik heb aangekaart en heel specifiek de gedachte om te gaan naar een STEM-centrum?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Verschillende vragen focussen zich natuurlijk op wat er in dat STEM-actieplan gaat staan. Dat is goed geprobeerd. 'Close but no cigar.' Ik heb u de aandachtspunten al meegegeven op grond van het IDEA-rapport. Er is nu nog de bevraging, ook samen met de STEM-stuurgroep. Qua timing gaan we dan mikken om naar de Vlaamse Regering te gaan in het laatste deel van april. Dan gaan we ook goed moeten doorwerken.

Wat een STEM-centrum betreft, wil ik dat zeker in het verschiet stellen. Ik heb het er ook over gehad in het kader van onze recente bijeenkomst van het Industrieforum, waar er ook een gelijkaardige vraag bestaat. Dat neem ik zeker mee, ook in het kader van de oefening die we doen rond de RTC's. Daar zijn we ook aan een hertekening bezig. Die oefening wil ik ook in dat perspectief maken, in het kader van de hervorming van de RTC's en de eventuele koppeling daarvan aan een STEM-centrum.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, vergeef ons ons ongeduld. U had het aangekondigd voor begin 2021, het zal nu april zijn. U hebt natuurlijk ook andere besognes aan uw hoofd gehad, alle begrip daarvoor.

We hebben een aantal goede vorderingen gemaakt, maar na bijna tien jaar STEM-actieplan blijven er toch nog een aantal belangrijke uitdagingen overeind. Zoals collega Brouns ook schetste, gaan de grote uitdagingen in onze samenleving bijna stuk voor stuk maar opgelost kunnen worden als we belangrijke technologische vooruitgang boeken. We hebben uiteraard heel slimme jongens en meisjes nodig om aan die technologische vooruitgang te werken. Ik kijk dus samen met mijn fractie uit naar het nieuwe STEM-actieplan, hopelijk een ambitieus STEM-actieplan dat meeneemt wat goed was en dat verder inzet op wat verbeterd kan worden. We kijken ernaar uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Leerwinkels – 2232 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): In verschillende Vlaamse provincies en in het Brusselsse Hoofdstedelijke Gewest zijn er Leerwinkels actief. Leerwinkels bieden met hun leerloopbaanbegeleiders, elk in hun eigen specifieke regio, belangrijke ondersteuning bij de wens van jongvolwassenen om levenslang te leren. Een belangrijke voorwaarde om tot leren te komen is namelijk geïnformeerd worden over leer-, opleidings- en kwalificatiemogelijkheden die vervolgens afgestemd kunnen worden op de persoonlijke situatie van de jongvolwassene.

Eind januari stelde het lerend netwerk Leerwinkels een gemeenschappelijk rapport voor met heel wat mooi materiaal uit de voorbije jaren. De dienstverlening van Leerwinkels zet immers in op een niche in het dienstverleningsaanbod en vormt een belangrijke, aanvullende meerwaarde op de dienst- en/of hulpverlening in de regio. In mijn eigen provincie West-Vlaanderen bewezen de Leerwinkels ondertussen een onmisbare schakel te zijn binnen het netwerk aan partners rond volwasseneneducatie, levenslang leren en activering naar werk.

Eind vorig jaar werd het ESF-project (Europees Sociaal Fonds) Learning Inside Out (LIO), waarin leerloopbaanbegeleiding wordt voorzien voor personen binnen de detentie, uitgebreid naar alle gevangenissen in Vlaanderen. Ook hier betreft het projectmiddelen. Nochtans toont de uitbreiding de nood en niche van de dienstverlening aan.

In heel wat adviezen en conceptnota's worden Leerwinkels trouwens ook aangehaald als belangrijke partner binnen het concept levenslang leren. In het Vlor-advies (Vlaamse Onderwijsraad) rond de conceptnota 'Lerende samenleving' van juli 2020 bijvoorbeeld wordt heel duidelijk verwezen naar de opdracht van de Leerwinkels bij het herkennen van de leernood, het formuleren van de juiste leervraag en het uitstippelen van een eigen leertraject als neutrale en netonafhankelijke partners, los van elke opleidingsinstelling.

Ook in zijn advies 'Leercultuur in het volwassenenonderwijs' van september 2020 vernoemt de Vlor de Leerwinkels en adviseert hij om zich te beroepen op de bevindingen uit het GOAL-rapport (Guidance and Orientation for Adult Learners) om het beleid rond Leerwinkels vorm te geven. Dit GOAL-project liep drie jaar, van februari 2015 tot januari 2018, en werd toen nog gecoördineerd door het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid. In het kader van dit project werden de beleidsexperimenten in Vlaanderen uitgevoerd door de bestaande begeleidingsdiensten Leerwinkel West-Vlaanderen en Leerwinkel De Stap in Oost-Vlaanderen.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) heeft in voorgaande adviezen reeds het belang van toeleiding naar onderwijs, opleiding en vorming, van studiekeuzebegeleiding en van leerloopbaanbegeleiding benadrukt, bijvoorbeeld in het advies 'Levenslang leren en partnerschap' van april 2020.

In het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' is dan weer sprake van een begeleiding op maat via een eenloketfunctie. Daar lijken Leerwinkels de partner bij uitstek voor te zijn, op z'n minst vanwege de expertise die ze hebben met kwetsbare doelgroepen, zoals ongekwalficeerde jongeren, NEET's (Not in Education, Employment or Training), al dan niet tijdelijk werklozen, psychisch kwetsbaren, gedetineerden en zo verder.

Erkent u het belang van Leerwinkels en hun cruciale rol in de grote uitdagingen rond levenslang leren waar Vlaanderen voor staat? Hoe ziet u de afstemming en nauwere samenwerking met de nieuwe opdracht en de ruimere beoogde doelgroep van VDAB?

Zult u de mogelijkheden onderzoeken om financiering te voorzien voor een basisdienstverlening door de Vlaamse overheid? Zo ja, op welke termijn acht u dit te realiseren? Gaat u daarvoor eventueel een samenwerking aan met bestaande Leerwinkels of andere partners? Zo ja, welke partners?

Welke rol ziet u weggelegd voor Leerwinkels in het hele Vlaamse relanceplan op korte termijn? Welke rol hebben de Leerwinkels volgens u op lange termijn, bijvoorbeeld binnen het Partnerschap Levenslang Leren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een open deur intrappen: met het levenslang leren staan we inderdaad voor grote uitdagingen, zeker wat Vlaanderen betreft en zeker in het kader van de huidige crisis. Deze crisis toont aan dat het nu meer dan ooit belangrijk is dat iedereen de eigen competenties een leven lang versterkt, uitbreidt of vernieuwt. Heel wat mensen komen nu plots in de problemen inzake tewerkstelling en moeten nu op de arbeidsmarkt vaststellen dat ze niet meer zo goed geschoold zijn om in te stappen in andere functies of in nieuwere functies.

De cijfers over de leercultuur in Vlaanderen lopen soms wat uiteen, maar met een gemiddelde participatie in 2019 van nog geen 9 procent tussen 25 en 64 jaar, is de vaststelling wel duidelijk dat er nog marge is voor verbetering,

Leerloopbaanbegeleiding is inderdaad belangrijk om het levenslang leren bij volwassenen te bevorderen. Vooral voor kwetsbare doelgroepen zoals laaggeletterden en werknemers die zich moeten om- of bijscholen vanwege de coronacrisis, is het belangrijk om objectief informatie te verstrekken over de mogelijkheden en randvoorwaarden om als volwassene te leren. Daar kom ik zo dadelijk op terug, maar er is wel een heel breed en gevarieerd aanbod, in dergelijke mate zelfs dat het soms moeilijk is om door de bomen het bos nog te zien.

Ik heb daar in mijn visienota Edusprong, dat gaat over het versterken van het volwassenenonderwijs in het kader van de relance, van Vlaamse Veerkracht, ook de nodige aandacht voor. Ik kan u meegeven dat een van de elementen in dat plan Edusprong de ontwikkeling is van een opleidingskompas, waarbij het de bedoeling is een tool te ontwikkelen met niet alleen het actuele opleidingsaanbod voor volwassenen, maar die ook kandidaat-cursisten de juiste richting wijst bij het bepalen van hun leernoden. Ik vind het cruciaal om daarbij alle doelgroepen te bereiken en hen te begeleiden bij hun leervraag. Daarom zal dit ook gekoppeld zijn aan een aanklappende of 'outreaching' aanpak. Er zal ook werk worden gemaakt van een sterke netoverschrijdende regionale samenwerking van de centra met lokale partners die deze functie ook opnemen zoals VDAB, het Agentschap Integratie en Inburgering, het OCMW, het Huis van het Nederlands en ook de Leerwinkel. Ik heb het dan nog niet gehad over SYNTRA en dergelijke, en andere initiatieven. We hebben daar dus echt wel nood aan een soort van bundeling van de informatie, van waar men heen kan om aan elke leernood te beantwoorden en ook een antwoord te bieden op de vraag of men wel een leernood heeft; ook dat moeten we kunnen duiden.

Daarnaast gaan we ook een Vlaanderenbrede mediacampagne uitrollen om van het aanbod van het volwassenenonderwijs een sterk merk te maken en dat breed op de markt te kunnen zetten, samen met dat opleidingskompas, als het even kan, zodat we ook proberen de mensen een spiegel voor te houden.

We zijn de visienota nu aan het vertalen in concrete maatregelen, waaronder dus ook de leerloopbaanbegeleiding. Ik heb begrepen dat jullie al hebben vastgelegd wanneer ik verwacht word om de visienota bij jullie te komen voorstellen. Eind april, dacht ik? Dan kunnen we daar nader op ingaan. Ik ben nu ook nog bezig met een compensatieregeling voor het volwassenenonderwijs. Daarom wil ik nog niet focussen op de Edusprong. Ik denk dat we eerst moeten proberen om de facturen en de noden die zijn ontstaan in het volwassenenonderwijs, door de covidcrisis, een oplossing te geven, om vervolgens werk te maken van de relance. Ik denk dat dat de meest correcte volgorde is.

Op de eventuele rol van de Leerwinkels op langere termijn kan ik nog niet vooruitlopen. We gaan in het kader van Edusprong projecten opzetten rond het begeleiden van volwassenen naar en tijdens hun leertraject. Ik wil wel meegeven dat in de schoot van het partnerschap Levenslang Leren de komende maanden ook de focus gelegd wordt op onder meer leerloopbaanbegeleiding. Een van hun opdrachten focust op het herontwerpen van de verschillende vormen van begeleiding naar en in het leren. Leerloopbaanbegeleiding maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. De werkgroepen van het partnerschap zijn afgelopen maand opgestart, in februari dus. Een actieplan zal alle acties van de werkgroepen bevatten en zal voor het reces aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel voor uw antwoorden, minister. Levenslang leren werd als prioriteit opgenomen in het regeerakkoord. We hebben ook in de beleidsnota gelezen dat het uw ambitie is – maar alvast ook de ambitie van onze fractie – om van Vlaanderen een lerende samenleving te maken tegen 2024. U had het al over het Partnerschap Levenslang Leren en de vier prioriteiten. U noemde de leerloopbaanbegeleiding. De eerste prioriteit is het leergretig worden, het goesting hebben in het leren, iets wat we allen zouden moeten blijven hebben. U benoemt ook in uw antwoord de nood aan samenwerking. Ik onderschrijf dat zeker, dat bundelen van de mogelijke antwoorden op de leervragen die er zijn, van volwassenen en jongvolwassenen. Ik vergelijk het graag met het maken van een sociale kaart, maar dan op het vlak van onderwijs, het soort aanbod dat er is. Ik hoor van heel veel sociaal werkers, bijvoorbeeld binnen het Sociaal Huis, dat het heel moeilijk is om zicht te krijgen op het aanbod dat er is. Ik erken dus zeker de nood aan het maken van een sociale onderwijskaart, bij wijze van spreken.

U legt zelf de link met Edusprong. Daarin wordt ook verwezen naar de 'out-reachende' aanpak voor kwetsbare groepen. In een SERV-advies en een Vlor-advies wordt er ook gesproken over de eenloketfunctie die nodig zou zijn, dus niet alleen het samenbrengen van het aanbod, maar ook één loket waar men zou kunnen aankloppen. Ik vraag dan toch met aandrang om ook in een fysiek loket te voorzien, want het zijn net die kwetsbare groepen die nood hebben aan een fysiek loket, aan iemand die ze kunnen aanspreken. Dat zou ik dus toch graag behouden zien, dat men niet alles in een digitale tool zou gieten. Ik hoor ook graag uw visie daaromtrent.

Ik denk dat we met zijn allen uitkeken naar de compensatie voor het volwassenen-onderwijs. We willen een lerende samenleving zijn. Dan denk ik dat we er alles aan moeten doen om het waardevolle dat is opgebouwd binnen ons volwassenen-onderwijs, in stand te houden. De relance die hierna komt, kan alleen maar door ons allen in leergretigheid te blijven ondersteunen.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, collega's, we weten allemaal dat er in Vlaanderen nog heel wat werk aan de winkel is om tot die echte leercultuur te komen, met een reflex qua scholing, omscholing en bijscholing gedurende de hele loopbaan. Dat is eigenlijk dubbel welgekomen, gezien de huidige crisis waarin we ons bevinden. Minister, onze fractie vindt het dan ook een uitstekende zaak dat u een echte omwenteling inzake levenslang leren wilt realiseren, en daarvoor in het kader van de relance ook extra middelen uittrekt.

Voor onze fractie is het bij levenslang leren heel belangrijk dat er voldoende aandacht gaat naar die moeilijker te bereiken doelgroepen, met name de laag- en middengeschoolden. Via levenslang leren kunnen individuen binnen die kwetsbare doelgroepen de eigen arbeidskwalificaties optimaliseren, en zo kan de neerwaartse spiraal van armoede eigenlijk worden doorbroken. Wij denken dat de Leerwinkels in dat kader zeker doen wat ze moeten doen, met name de mensen objectief informeren en begeleiden naar de juiste opleiding, zodat zij zich beter kunnen kwalificeren en hun loopbaan kunnen versterken.

Minister, in uw uitleg hebt u naast die Leerwinkels ook enkele andere initiatieven aangehaald die u zult nemen, in het kader van de Edusprong, om volwassenen te begeleiden naar en tijdens hun leertraject. Onze fractie is heel blij dat u de hand aan de ploeg slaat. We kijken ook uit naar de gedachtewisseling die we in de commissie zullen hebben over deze visienota, maar ik wil u alvast vragen of u ook zult samenzitten met uw collega bevoegd voor Werk, minister Crevits, om meer concreet te bekijken welke initiatieven er kunnen worden genomen om laag- en middengeschoolden naar een knelpuntberoep te leiden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik begrijp vooral de gedeelde bezorgdheid met betrekking tot de bomen en het bos, en die relatie, en hoe we er ook voor kunnen zorgen dat, wanneer we naar één loket of één portaal gaan, we dan ook laagdrempelig kunnen blijven, dus niet alleen via digitale weg, maar ook nog eens fysiek. Het is zeker in samenspraak met mijn collega van Werk dat ik dat moet bekijken, want dat valt misschien toch al buiten de scope. Als je dat volledig wilt realiseren, dan moet je natuurlijk ook bekijken op welke schaal je dat gaat aanpakken. Dat is geen eenvoudig geval, en dat gaat toch wel wat ruimer dan de scope van het onderwijs. Het lijkt me net daarom ook heel goed dat we dit in het kader van verschillende initiatieven, zoals bijvoorbeeld ook dat Partnerschap Levenslang Leren, samen aanpakken op het kruispunt van Onderwijs en Werk.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, dank u wel voor die laatste tussenkomst. Aanvullend nog, wat voor ons wel belangrijk is, is dat de dienstverlening dan ook nabij is. Dat kan door samenwerking met heel wat verschillende diensten, met lokale overheden, met initiatieven die per provincie worden georganiseerd. U haalde het pas aan. Zeker die nabijheid is voor ons echter ook belangrijk.

Ik wil er tot slot op wijzen dat Leerwinkels zich inzetten voor het terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Zo worden heel wat mooie transitietrajecten gelopen, onder meer in Gent en in Genk. Zij tonen aan dat ze, doordat zij letterlijk op stap gaan met die leerlingen, ervoor zorgen dat ze toch gekwalificeerd kunnen uitstromen. Ze hebben al heel wat expertise opgebouwd tijdens de voorbije jaren. Ik hoop dat ze ook worden erkend in die expertise en dat ze een vaste stek krijgen zodat iedereen kan springen. U haalt het graag aan, minister, maar die ene sprong bespreken we later nog. Maar ik hoop in elk geval dat ook wie kortgeschoold en kwetsbaar is, de kans krijgt om de sprong te maken in zijn leven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het psychisch welbevinden in het onderwijs
– 2260 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, minister, vorige week publiceerde Zorgnet-Icuro een brochure 'De mythes voorbij. Het public health perspectief als leidraad bij hervormingen in de geestelijke gezondheidszorg'. Professor Bruffaerts van de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven) werkte mee aan dit dossier wat het niet alleen op basis van de inhoud maar ook op basis van de aanpak een zeer waardevol document maakt.

Op basis van wetenschappelijk onderzoek gaat men in op een aantal mythes die leven over het mentaal welbevinden en psychische stoornissen en doet men een aantal aanbevelingen om de psychische zorg naar een hoger niveau te tillen.

De belangrijkste aanbeveling lijkt mij het inzetten op preventie en vroeginterventie bij kinderen en jongeren. Onderzoek wijst immers uit dat psychische stoornissen ontstaan op jonge leeftijd, vaak zelfs op lagereschoolleeftijd. Het rapport schuift

voor deze beleidsaanbeveling drie mogelijkheden rond vroeginterventie naar voren: het aanbieden van informatie over psychische problemen en stoornissen, interventies in het onderwijs op school- en klasniveau, en detectie en doorverwijzing van leerlingen met psychische problemen.

Daartoe moet de basiskennis bij leerlingen en leerkrachten over geestelijke gezondheid worden verhoogd. De centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) zijn hierin een onmisbare partner aangezien zij de verbinding met het onderwijsgebeuren vormen, zo stelt men in het rapport.

Ook de beleidsaanbeveling over het vindplaatsgericht werken verwijst naar de onderwijscontext. De beleidsaanbeveling over het creëren van een laagdrempelig groepsaanbod kan voor leerlingen wel degelijk het verschil maken.

Ondertussen horen, zien en voelen we steeds duidelijker dat de druk op het mentale welzijn bij jongeren enorm hoog is, soms te hoog wordt.

Zelf hebben wij als parlementsleden dan weer vanuit de coronacommissie voor onderwijs enkele belangrijke aanbevelingen rond psychisch welbevinden geformuleerd, namelijk aanbeveling 62 'zorg ervoor dat scholen en leerlingen voldoende ondersteuning krijgen om met het mentale welzijn om te gaan' en aanbeveling 63 'stimuleer scholen en instellingen om een teamlid aan te stellen als aanspreekpunt voor leerlingen die het mentaal moeilijk hebben'.

Vorige week nog bracht u in deze commissie een aantal sprekende cijfers over het aantal dossiers dat de CLB's in de afgelopen maanden overmaakten aan het parket. Het waren er bijna acht keer meer dan in dezelfde periode in het vorige schooljaar. Ook op andere vlakken noteren de CLB's opvallende stijgingen. Het is duidelijk dat de roep om psychische ondersteuning heel groot is en de CLB's hier in de frontlinie staan.

Minister, hoe zult u de CLB's die op het snijvlak van Welzijn en Onderwijs werken, versterken om de vele hulpvragen rond psychisch welbevinden op korte en op lange termijn aan te pakken?

De systematische contactmomenten staan ondanks de bijkomende middelen voor contacttracing al voor het tweede schooljaar op rij sterk onder druk ten gevolge van de coronacrisis. Nochtans is dit een effectieve methode voor vroegdetectie. Hoe kunnen die voor volgend jaar met zekerheid worden gevrijwaard?

Hoe zult u scholen ondersteunen om de nodige ruimte te creëren zodat ze zelf laagdrempelige ondersteuning voor hun leerlingen kunnen opzetten?

Welke acties zult u ondernemen om te werken rond vroegdetectie in de scholen? Welke actoren, behalve het CLB, zult u daarbij nog betrekken?

Hoe zult u de scholen ondersteunen om de kennis over psychische problemen te vergroten?

Hoe zult u de scholen ondersteunen om het psychosociaal functioneren binnen het zorgcontinuüm vorm te geven? Ik doel hierbij vooral op de eerste fases over verbindend schoolklimaat en het creëren van een binnenschools aanbod voor groepen van leerlingen die het moeilijk hebben, waarbij leerlingenbegeleiders een cruciale rol opnemen en ondersteund worden door het CLB.

Welke stappen zult u verder zetten om het psychosociaal welbevinden van onze leerlingen, voor velen toch een voorwaarde om tot leren te komen, op korte en lange termijn te blijven monitoren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In eerste instantie is het natuurlijk zo dat de scholen de eerste verantwoordelijken zijn voor de uitwerking, de toepassing en de evaluatie van een kwaliteitsvol beleid inzake leerlingenbegeleiding. Elke school werkt, met andere woorden, een sterke basiszorg voor alle leerlingen uit. Daarin staan een verbindend schoolklimaat en een krachtige leeromgeving centraal. Natuurlijk horen daar ook laagdrempelige ondersteuning en vroegdetectie bij. De school voorziet in verhoogde zorg voor die leerlingen voor wie de brede basiszorg niet volstaat. Zo houden de scholen een vinger aan de pols met betrekking tot het begeleidingsdomein psychosociaal functioneren.

Bovendien rapporteren de CLB's op basis van het Leerling Activiteiten en Registratie Systeem (LARS) en de CLBch@t over eventuele problemen die ze aan de school kunnen signaleren.

Ik weet dat sommige scholen worstelen met de invulling van de brede basiszorg en de verhoogde zorg. Uit recent onderzoek blijkt dat leerkrachten, in het bijzonder beginnende leerkrachten, zich handelingsverlegen voelen met betrekking tot de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Om die reden willen we de scholen met betrekking tot die opdracht versterken. Ik zal het Vlaams Parlement een voorstel over leerlingenbegeleiding voorleggen.

Ik verwijs naar het actieplan inzake leerlingenbegeleiding dat ik momenteel uitwerk. In dat plan bekijk ik welke bijkomende acties we deze regeerperiode kunnen opzetten om de leerlingenbegeleiding in de scholen te versterken. Scholen die in hun beleid meer op geestelijke gezondheidszorg willen inzetten, kunnen nu al een beroep doen op de pedagogische begeleidingsdiensten en op de externe ondersteuning door bijvoorbeeld het Vlaams Instituut Gezond Leven, dat scholen aan de hand van een gezonde schoolmethodiek ondersteunt. Ook KlasCement verzamelt en ontsluit middelen en lespakketten met betrekking tot allerhande thema's die aan de geestelijke gezondheidszorg kunnen worden opgehangen, zoals pesten, cyberpesten, sexting, rouw en verlies, trauma enzovoort.

In de nieuwe eindtermen hebben we aandacht voor de versterking van de leerlingen. We kunnen met die nieuwe eindtermen versterkt werken aan kennisvaardigheden en attitudes om, bijvoorbeeld, met tegenslagen in het leven, stress of werkdruk om te gaan. Daarnaast zullen we een campagne lanceren om de onderlinge verbondenheid tussen jongeren te versterken.

Ik verwijs naar een nieuw initiatief van het Vlaams Instituut Gezond Leven, dat een aanbod inzake het mentaal welbevinden in het lager en het secundair onderwijs heeft ontwikkeld. Er zal worden voorzien in een aanbod om de leerkrachten in de klascontext handvaten aan te reiken om op het mentaal welbevinden van leerlingen in te zetten.

In het licht van de coronapandemie hebben we twee maatregelen ten aanzien van de CLB's genomen. We hebben gezorgd voor een versterking van CLBch@t.

We hebben, boven op de reguliere subsidie van 120.000 euro, voor de periode van 1 mei 2020 tot en met 31 augustus 2021 een bijkomend budget van iets minder dan 100.000 euro toegekend. Hierdoor kunnen leerlingen en ouders anoniem of op afspraak met medewerkers van het CLB chatten. Gezien de sterke stijging van het aantal chatgesprekken, was dat nodig. Een hogere bezettingsgraad van CLBch@t was nodig voor de versnelde implementatie van de blended hulpverlening. We zullen die bezettingsgraad met een derde kunnen verhogen en de chat tijdens de schooluren kunnen openstellen. CLBch@t is van maandag tot vrijdag tussen 14.00 en 21.00 uur bereikbaar.

Het contactonderzoek is natuurlijk boven op de taken gekomen die de CLB's al moesten uitvoeren. Aangezien daarvoor meer ondersteuning nodig was, hebben

we in meer middelen voorzien. In totaal gaat het over 307 voltijdse equivalenten over alle CLB's heen, wat toch wel veel is.

Die worden in de eerste plaats ingezet om het contactonderzoek uit te voeren, maar ook ter ondersteuning van de reguliere taken. Wanneer de besmettingscijfers in een bepaalde regio dalen, kunnen de extra personeelsleden ook worden ingezet om de reguliere taken, zoals de vraaggestuurde werking en de systematische contacten, mee op te nemen.

Het tijdelijk niet kunnen uitvoeren van bepaalde onderdelen van de systematische contacten wordt gemonitord door de CLB's. Op het einde van het schooljaar wordt de totale impact daarvan bekeken samen met het Agentschap Zorg en Gezondheid en de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ) en zal er worden bekeken welke maatregelen er nodig zijn voor het volgende schooljaar.

Tot slot verwijs ik nog even naar de sterke signalen die diverse beleidsdomeinen momenteel krijgen omtrent een grote bezorgdheid uit het werkveld voor wat betreft het mentaal welzijn van kinderen en jongeren. Die signalen ontvangen wij in de eerste plaats wat onderwijs betreft via de CLB's. Samen met de ministers van Welzijn en Jeugd heb ik een plan uitgewerkt en dat is ondertussen al gecommuniceerd. Dat zet in eerste instantie in op de versterking van de noodopvang. Ik heb toen zelf intern aan de alarmbel getrokken om erop te wijzen dat we vanuit de CLB's een heel sterk verhoogd aantal dossiers kregen.

Er wordt nu een projectsubsidie toegekend aan initiatieven onder coördinatie van de Huizen van het Kind, om op 'outreaching' wijze kinderen en jongeren in kwetsbare situaties nog beter te bereiken voor het aanbieden van ondersteunende activiteiten, gecombineerd met zinvolle vrijetijdsactiviteiten die inzetten op weerbaarheid, ontspanning, rust en welbevinden.

Het lokaal gezondheidsoverleg (Logo) kreeg een extra ondersteuning om extra sensibilisering te doen, met een focus op mentaal welzijn bij jongeren.

We voorzien in directe, tijdelijke, outreachende ondersteuning vanuit de Vertrouwenscentra Kindermishandeling, waar tien vte's bijkomen, en de Ondersteuningscentra Jeugdzorg, waar ook nog eens tien vte's bijkomen, en dit gedurende twaalf maanden, zodat de dossiers een tijdlang opgevolgd kunnen worden.

We versterken sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulp (SDJ). Gezien de nood situatie waarin deze diensten en vooral de kinderen en jongeren die worden aangemeld, zich bevinden, zal er voor alle regio's voor twaalf maanden een versterking met twee vte's worden doorgevoerd.

Er wordt voorzien in twintig extra tijdelijke verblijfsplaatsen in de jeugdhulp voor kinderen en jongeren, in combinatie met veertig trajecten intensieve begeleiding 'terug-naar-huis'.

Dat is het resultaat van groepswork binnen de Vlaamse Regering waarbij we op grond van de vaststellingen van de CLB's aan de alarmbel getrokken hebben en aan de slag gegaan zijn. We hebben samengewerkt met verschillende kabinetten om concrete maatregelen uit te werken, vooral op het vlak van mentaal welzijn maar zeker ook voor noodopvang. We kunnen heel concrete stappen voorstellen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, dank u wel. Het is duidelijk dat iedereen overtuigd is en de stem van de jongeren in dezen gehoord heeft. In de pers kwam

onlangs dat de jongeren wellicht de grootste slachtoffers zijn van de coronacrisis omdat de druk op het psychisch welzijn van onze jongeren echt wel heel groot is. Het is een zaak van de hele regering. Ik waardeer alle inspanningen die al gebeurd zijn.

Minister, u haalt zelf aan dat de scholen heel sterk worstelen met die basiszorg. Ik herken dat heel vaak en ben heel benieuwd naar uw plannen omtrent leersteun en het zorgcontinuüm in dezen omdat ik ervan overtuigd ben dat we problemen kunnen vermijden. Dit was ook de aanleiding van deze vraag, namelijk dat men heel sterk wees op het preventieve, op de inzet, op de noodzaak in te zetten op het preventieve luik. Daarbij geloof ik heel sterk in het verbindende schoolklimaat. Vanmorgen werd in verband met radicalisering ook al verwezen naar het belang van preventief werken en het uitwerken van een schoolklimaat wat een van de belangrijkste zaken is om een antwoord te bieden op heel veel problemen die zich kunnen manifesteren in de toekomst, en dat op heel veel vlakken.

Eigenlijk, of het nu over radicalisering of psychisch welzijn gaat, het antwoord is vaak hetzelfde: zet in op dat verbindend schoolklimaat. Ik ben heel sterk fan van het initiatief dat de Vlaamse Scholierenkoepel genomen heeft rond de Confluxers. Ik hoop, minister, dat u verder inzet op die onderlinge verbondenheid tussen leerlingen, op die peers die elkaar ondersteunen. Dat mag nog verder ondersteuning krijgen.

U had het over de extra vte's die ingezet worden in de CLB's. Ik hoop dat, eens corona voorbij is, we nog heel veel effecten zullen zien. We zullen moeten blijven inzetten op de weerbaarheid van jongeren. De vragen bij de CLB's zullen zeker ook blijvend zijn.

Dan hebben we nog één doelgroep niet aangeraakt: de leerkrachten zelf. Niet alleen hoor ik heel veel directeurs en leerkrachten spreken over de jongeren bij wie het water aan de lippen staat, ze geven ook aan dat ze het zelf heel moeilijk hebben. In de leraarskamer wordt heel vaak aangegeven dat het even niet meer gaat. Hoe kunnen we scholen ondersteunen als werkgever om aandacht te hebben voor het psychisch welzijn?

Sommige scholen stellen vragen over het inrichten van de examens. Ze geven aan dat de druk ontzettend hoog is. Hoe kijkt u daarnaar? Hoe kunt u daar de psychische druk op onze jongeren wat verminderen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. U hebt heel veel elementen aangehaald, allemaal elementen die een rol spelen.

De N-VA-fractie, en ikzelf als pedagoog, als ouder, als lid van de jeugdbeweging, vindt preventie en vroegdetectie cruciaal. De eersten waar leerlingen terechtkunnen, zijn leerlingen en ouders. Ik noem heel bewust die twee groepen. Zij stellen de vraag: 'hoe gaat het?' Het antwoord is niet gewoon: 'ça va'. Want daar heb je niets aan. Dat is het probleem dat nog ingebakken zit in onze Vlaamse cultuur. We zeggen niet noodzakelijk dat het niet gaat. Ze vragen daar ook nog eens actief op door.

Ik haal er twee elementen uit, minister. Eén, de weerbaarheid van de leerlingen zelf. Daar moeten we durven op inzetten. We kunnen in de toekomst niet – ik denk dat iedereen het daarover eens is – alle leerlingen psychologische begeleiding laten volgen. De beste psycholoog voor jezelf, dat ben je ook zelf. Je moeten leren omgaan met tegenslagen in het leven. Het leven is meestal bezaaid met tegenslagen.

Wie de grote tegenslag nog niet gekregen heeft, zal hem ooit wel krijgen. Daar moet je leren mee omgaan. Dat doe je met kleine stapjes.

Een tweede element dat nog niet genoemd is, zijn de sociale media. Ik verklaar me nader: zeker voor leerlingen lijkt het alsof het leven voor iedereen één groot dagelijks feest is, met alleen maar gelukkige momenten, alleen maar smileys en topmomenten. De realiteit is echter anders. Ik denk dat we ouders daarin moeten begeleiden om daar met hun kinderen op pad te gaan. Ik stel vast als lid van het oudercomité dat ouders ongelukkige kinderen hebben omdat ze zich spiegelen aan Instagram en Facebook, waar iedereen blijkbaar gelukkig is, terwijl zij zich als enigen in de klas ongelukkig voelen. Dat is uiteraard niet zo. Hoe moet je je kinderen daarin begeleiden? Hoe leg je hen uit dat de sociale media niet gemaakt zijn om niet-leuke momenten te delen? Iedereen doet daar alsof zijn leven top is. Het lijkt me goed dat de koepelverenigingen daarop inzetten. Child Focus – ik kan het alleen maar aanraden – heeft daar heel goede vorming rond. Ik wil erop wijzen, minister, dat we dat aspect ook moeten meepakken om op die manier de druk op de scholen niet nog groter te maken. Zij moeten niet alles op dat vlak oplossen, dat kunnen zij uiteraard niet altijd.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat laatste, wat betreft de weerbaarheid, onderschrijf ik volledig. We moeten niet alleen inzetten op het curatieve, maar vooral ook op het preventieve.

Het is goed dat het voorbeeld van de Conflixers wordt aangehaald. Dat was een succesvoorbeeld. Ik heb ervoor gezorgd dat dat project structureel is verankerd in de samenwerkingsovereenkomst die we hebben gesloten met de Vlaamse Scholierenkoepel. Dat is gebetonneerd, om het zo te zeggen.

Als het gaat over leerkrachten, hebt u overschot van gelijk. We hebben het initiatief genomen met KlasCement. We hebben proffen aan het werk gezet om concrete tips en tricks te geven aan leerkrachten over hoe om te gaan met de algemene problematiek rond mentaal welzijn, ook ten aanzien van de collega's: hoe moet je dat detecteren en desgevallend ook signaleren, wanneer je vaststelt of meent dat de betrokken collega wat problemen heeft en zichzelf daar nog niet mee heeft kunnen confronteren?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Bedankt voor dat laatste antwoord, minister. Ik ben blij te horen dat u erkent dat we effectief moeten inzetten op dat verbindende schoolklimaat en dat jongeren daar zelf ook een grote betekenis aan kunnen geven. We moeten blijven inzetten op dat preventieve luik.

Ik ben ook blij dat u aangeeft dat ook leerkrachten zelf psychologische ondersteuning nodig hebben. Ik hoop in elk geval dat wij in de toekomst blijvend kunnen inzetten op die extra middelen en dat de extra voltijdse equivalenten die we nu voorzien voor de CLB's, ook in de toekomst kunnen worden ingezet. Want ondertussen hebben we uitzicht op een vaccin tegen corona, maar een vaccin tegen zich slecht voelen, bestaat jammer genoeg niet. Ik denk dat we daar allen een verantwoordelijkheid in dragen en dat we mee moeten bouwen aan een verbindend schoolklimaat, zowel voor leerlingen als voor leerkrachten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de ondersteuning van anderstalige leerlingen en de regeling rond het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers – 2269 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, om anderstalige nieuwkomers zo goed mogelijk op te vangen, hen zo snel mogelijk Nederlands te leren en hen te integreren, is er het uitgewerkte systeem van onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers, kortweg OKAN. Ik focus me met deze vraag op de anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs.

OKAN omvat een of twee onthaaljaren en eventueel een vervolgjaar voor gewezen anderstalige nieuwkomers, dat heel sterk gericht is op het verwerven van het Nederlands en op integratie en inburgering. We hebben daarvoor ook de nodige specifieke ontwikkelingsdoelen uitgestippeld. Behalve dat ene of die twee onthaaljaren, bevat OKAN ook ondersteuning, begeleiding en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers en coaching van leerkrachten in het vervolgonderwijs.

Een belangrijke kanttekening bij die regeling is het feit dat er pas extra middelen worden gegeven vanaf een bepaald aantal leerlingen. Elke school heeft recht op aanvullende lestijden vanaf het volgende aantal anderstalige nieuwkomers: vier voor een autonome kleuterschool of een lagere school met één vestigingsplaats, zes in een basisschool en twaalf in een scholengemeenschap van een school. Bij een stijging of daling van het aantal anderstalige nieuwkomers tijdens het schooljaar kan men de lestijden herberekenen.

Uit Dataloep haalde ik toch enkele frappante cijfers over het aantal leerlingen in het gewone kleuter- en lager onderwijs dat aantikt op 'thuis taal niet-Nederlands' in de Westhoeksteden, in mijn heimat. In mijn stad Poperinge bijvoorbeeld waren in 2010-2011 nog 36 op de 2109 leerlingen die daarop aantikten. Dat was toen maar een kleine 2 procent. In 2019-2020 waren dat er al 139 op bijna evenveel leerlingen, of 6,84 procent.

In Diksmuide steeg dit aantal leerlingen van 20 op 1492 leerlingen naar 87 op 1587 leerlingen, dat is dus van 1,34 procent naar 5,48 procent. In Veurne ten slotte steeg het aantal leerlingen dat aantikt op Nederlands niet-thuis taal van 2,4 procent van de leerlingenpopulatie naar 6,47 procent in 9 jaar tijd.

Daaruit blijkt dat heel wat scholen in landelijke gebieden, met doorgaans een kleiner leerlingenaantal, maar uiteraard ook met de nodige uitdagingen door de altijd maar diverser wordende leerlingengroep, steeds vaker in de problemen komen, ook al beschikken zij over heel degelijk personeel en bekwame vrijwilligers. De druk op de werkvloer verhoogt keer op keer. Leerkrachten en schoolteams die deze thematiek met veel enthousiasme willen oppakken, botsen op hun grenzen omdat ze niet kunnen beschikken over de nodige extra middelen.

Minister, hoe zult u de scholen ondersteunen die niet het vereiste minimum van zes anderstalige nieuwkomers per school halen, maar toch heel wat hindernissen ondervinden om in de nodige en juiste omkadering te voorzien? Welke acties zal u specifiek voor die scholen uitwerken?

Ziet u samenwerkingsmogelijkheden met andere partners die voor scholen een steun zouden kunnen zijn?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Nederlands is een heel ernstige problematiek, als ik daarop mag wijzen. Het is goed dat u het opnieuw aanbrengt.

Thuis taal niet-Nederlands – zoals u er zelf op wijst – was vroeger vooral een stedelijke problematiek en is nu steeds meer een factor van belang in de landelijke gebieden. We moeten absoluut verder inzetten op de verwerving van het Nederlands voor alle leerlingen. Daarom nemen we de zeer goede initiatieven op het vlak van de taalscreening die we organiseren in het kleuteronderwijs overal in Vlaanderen, dus niet alleen in de steden.

Maar er is een wezenlijk onderscheid in de ondersteuning en de toekenning van extra lestijden als het gaat over enerzijds anderstalige nieuwkomers en anderzijds leerlingen met thuis taal niet-Nederlands.

De eerste groep, namelijk de anderstalige nieuwkomers, moet voldoen aan vijf voorwaarden: op 31 december van het schooljaar 5 jaar zijn of ouder; maximaal 1 jaar ononderbroken in België verblijven; niet het Nederlands als thuis taal of moedertaal hebben; niet voldoende Nederlands spreken of begrijpen om de lessen te kunnen volgen en niet langer dan 9 maanden ingeschreven zijn in een Nederlands-talige school.

Om aanvullende lestijden te genereren om die leerlingen te begeleiden, moet een school minstens zes anderstalige nieuwkomers als regelmatige leerlingen ingeschreven hebben of een scholengemeenschap minstens twaalf anderstalige nieuwkomers als regelmatige leerlingen ingeschreven hebben. Dat werd ingeschreven om kleinere scholen ook de mogelijkheid te bieden aanvullende lestijden te genereren door de cijfers samen te leggen op het niveau van de scholengemeenschap. Er is ook een regeling uitgewerkt met aanvullende lestijden voor gewezen anderstalige nieuwkomers, vanaf de eerste leerling.

Daarnaast zijn er de leerlingen met een andere thuis taal dan het Nederlands. Dat zijn de cijfers uit Dataloop voor het basisonderwijs waar u naar verwijst voor de Westhoeksteden. De enige voorwaarde voor het aantikken op thuis taal niet-Nederlands is een verklaring op eer van de ouders bij inschrijving. Scholen krijgen vanaf de eerste leerling werkingsmiddelen en omkadering op basis van de leerlingenkenmerken, waarvan thuis taal niet-Nederlands die indicator is die het meeste socio-economische status (SES)-lestijden genereert.

De scholen uit de Westhoek waar u naar verwijst, ontvangen op basis van hun aantal leerlingen met thuis taal niet-Nederlands extra omkadering en werkingsmiddelen. Die scholen worden dus wel degelijk ondersteund voor die leerlingen met een andere thuis taal dan het Nederlands, of ze nu anderstalige nieuwkomers zijn of niet. Dat blijft zo, maar ik wil absoluut dat die middelen ook gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn.

Nederlands heeft een prominente plaats in ons beleid. Dat verdient weinig beklemtoning. Maatregelen om de taalachterstand bij leerlingen op een zo jong mogelijke leeftijd bij te spijkeren, zijn een echte noodzaak. Ik hoef het niet te herhalen, maar daarom zijn er een hele resem maatregelen: de taalscreening gekoppeld aan taalintegratietrajecten met de nodige budgetten; de eindtermen basisonderwijs waarbij we ook de focus willen leggen op het Nederlands; de zomerscholen en de taalstimulerende trajecten.

Dat geldt ook voor het Leesoffensief dat we uitwerken.

Door de gecentraliseerde toetsen zullen we ook veel beter de kennis van het Nederlands kunnen opvolgen.

Via het decreet over de bijsprong, dat u in het parlement op 3 maart 2021 goedgekeurd hebt, worden er ook extra middelen ter beschikking gesteld voor remediëring. Ook hier is er specifiek aandacht voor scholen met veel doelgroepoerlingen, waaronder leerlingen met een thuistaal die niet het Nederlands is.

Ten slotte kunnen de scholen altijd een beroep doen op hun pedagogische begeleidingsdienst voor de pedagogisch-didactische ondersteuning voor het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers en leerlingen met thuistaal niet-Nederlands. De ervaringen van scholen in een meer grootstedelijke context kunnen absoluut dienstig zijn voor scholen op uw en mijn platteland.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel, minister. Ik wil toch een aantal zaken toevoegen. U hebt gelijk dat alle leerlingen die aantikken op het vlak van thuistaal niet-Nederlands meetellen. Dat klopt inderdaad. Ik wil het hier echter even hebben over de leerlingen die erkend kunnen worden voor het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN). Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is ontstaan vanuit het idee dat scholen die leerlingen inschrijven die onze taal helemaal niet spreken extra ondersteuning nodig hebben. Ondertussen blijkt dat er in meer en meer landelijke gebieden leerlingen aan de deur staan die helemaal geen Nederlands kennen en die erkend kunnen worden als OKAN-leerlingen. Die extra middelen en lesuren werden met een ondergrens toegekend. Men vertrok daarbij wellicht vanuit het idee dat dit vooral een nood of vraag was vanuit een eerder stedelijke context en dat de gemiddelde schaal van die school in een stedelijke context ook wat groter was. Dit systeem botst nu op zijn grenzen, want u geeft aan, minister, dat er de mogelijkheid is om de aantallen op scholengemeenschapniveau te bundelen, maar dan nog zien we dat dat in die eerder landelijke gebieden niet volstaat. Daar wordt de populatie alsmaar diverser.

Ik vraag me af, minister, of u bereid bent om te onderzoeken of het eventueel mogelijk zou zijn om die norm te verleggen. Ik geef een voorbeeld: stel dat u een school van 100 leerlingen hebt, waar er 4 leerlingen de kenmerken hebben van OKAN-leerling. De school kan echter geen beroep doen op de extra middelen, want ze komt niet aan het vereiste aantal van 6 OKAN-leerlingen. Een andere school met 400 leerlingen waar men 6 OKAN-leerlingen heeft, voldoet wel om die extra middelen te krijgen: 2 lestijden per school en 1,5 lestijd per leerling extra. Dat zijn de absolute cijfers. Ik merk toch wel heel vaak dat we botsen op die norm. Ik heb het er moeilijk mee om die uit te leggen, want ik kan die eigenlijk niet zo goed verklaren of heb geen antwoord op de vraag van de directeurs en leerkrachten waarom zij niet in aanmerking komen voor de middelen.

Bent u dus bereid om te onderzoeken of we eventueel met relatieve cijfers kunnen werken? Daardoor kunnen scholen met leerlingen, die aan de kenmerken van een OKAN-leerling voldoen, ook de extra middelen krijgen op basis van die anderstalige nieuwkomers. Dat zou toch een slok op de borrel schelen voor die scholen, die misschien niet altijd de expertise hebben die die andere scholen in een eerder stedelijke context wel hebben. Die hebben ook al meer ervaring in het heel specifiek inzetten van leerkrachten voor die doelgroep. Dat is dus mijn heel concrete vraag, minister.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, een snelle taalverwerving is voor anderstalige nieuwkomers echt wel van essentieel belang. Daarom staan wij vanuit de N-VA volledig achter die OKAN-werking. Wat de middelen voor OKAN betreft, vinden wij het als fractie niet onlogisch dat er een minimum aantal leerlingen wordt bepaald vooraleer er extra middelen tegenover worden gezet. Het moet behapbaar blijven, de middelen zijn niet onuitputtelijk. Stel dat een school slechts een OKAN-

leerling heeft, dan zijn er nog steeds de zorgcoördinatoren om deze leerling de nodige ondersteuning, begeleiding en opvolging te geven.

Voor wat betreft de leerlingen met niet het Nederlands als thuistaal, zijn er inderdaad die werkingsmiddelen en extra omkadering, en vanaf volgend schooljaar daarenboven de taalscreening en de taalintegratietrajecten, waarbij de snelle taalwerving en ondersteuning centraal staat. Dat vindt onze fractie uiteraard uitstekend. Minister, aangezien de cijfers voor thuistaal niet Nederlands ieder jaar toenemen, is het van belang dat toekomstige leerkrachten tijdens hun opleiding goed worden voorbereid op hoe ze leerlingen met taalachterstand en anderstalige nieuwkomers optimaal kunnen ondersteunen. Hier moet voldoende aandacht voor zijn binnen de lerarenopleidingen. Zijn er in dat kader, in samenwerking met de lerarenopleidingen, al stappen gezet opdat nieuwe, beginnende leerkrachten beslagen zijn in het taalontwikkeland lesgeven?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Ik vind de vraag van mevrouw Vandromme heel interessant. Die OKAN-klassen zijn eigenlijk taalbaden of hoe je het ook wilt noemen. Hier in Sint-Truiden hebben we dat natuurlijk wel doordat we een asielen centrum hebben – ik weet het, ik val in herhaling – en wordt dat effectief geconcentreerd in één school, die al dat onthaalonderwijs doet. Dat werkt, dat heeft heel goede resultaten. Die kinderen krijgen een jaar lang enkel Nederlands en stromen dan gewoon door naar het reguliere onderwijs. Ik heb het in die situatie al vaak gezien: die kinderen doen het vaak heel goed en kunnen dan zelfs verder studeren enzovoort. Dat is dus het perfecte voorbeeld van een goede integratie, doordat ze eerst de Nederlandse taal machtig konden worden. Daarom vind ik het voorstel van mevrouw Vandromme heel interessant. Ik hoop inderdaad, minister, dat u dat in overweging neemt. Ik denk dat dat een meerwaarde zou kunnen zijn.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben wel wat terughoudend om onmiddellijk bevestigend te antwoorden op deze vraag, omdat die natuurlijk budgettaire consequenties heeft. Je moet ergens de grens trekken, je moet ergens de lat leggen. Hier wordt voorgesteld dat die lat te hoog ligt. Als het gaat over de anderstalige nieuwkomers: minstens zes, of op het niveau scholengemeenschap is dat twaalf. Als je daar de lat lager gaat leggen, heeft dat budgettaire consequenties ten opzichte van al de rest, die je dan middelen zou moeten ontnemen, tenzij je een appel zou doen op extra middelen. Maar dan mag u mij onmiddellijk de collega in de regering aanduiden die dan het gelag mag betalen. We kunnen misschien stemmen, daar ben ik altijd voorstander van.

Met betrekking tot de lerarenopleiding hebben we recent de oproep gedaan en de investering in het kader van relance om ook te gaan naar een versterking van die lerarenopleiding, en een oproep richting projecten ter verbetering van die lerarenopleiding vanuit verschillende oogpunten. Een belangrijk aandachtspunt is net het omgaan met diversiteit, hoe we op dat vlak de lerarenopleidingen veel beter kunnen versterken. Een tweede aandachtspunt is ook de klemtoon op Nederlands, dat zit ook vervat in onze ambities in het regeerakkoord.

Je hebt enerzijds natuurlijk het versterken van leraren in opleiding op het vlak van Nederlands, maar het is ook een ander verhaal om met die diversiteit te kunnen omgaan. Dat is toch specifiek een vereiste en dat zijn specifieke talenten en vaardigheden om met kinderen te werken die met amper een notie van het Nederlands in het onderwijs binnenkomen en heel plots in een totaal andere omgeving, letterlijk en figuurlijk, terechtkomen. Dat brengt wel wat vaardigheden en een zekere vorm van empathie met zich mee. Daarom gaan we ook in de lerarenopleiding projecten die op dat vlak een versterking kunnen betekenen, ondersteunen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Dank u wel voor de laatste aanvullingen, minister.

Collega Beckers, misschien nog even aangeven dat het volledig in de autonomie van de school ligt om te kiezen hoe ze de extra middelen inzetten. Dat hoeft helemaal geen taalbad te zijn, men kan kiezen hoe men dat invult. Ik was onlangs op virtueel bezoek in de lerarenopleiding van de Arteveldehogeschool. Daar werd ook bevestigd dat er heel veel expertiseopbouw is rond taal, rond anderstalige leerlingen. Daar wordt volop op ingezet. Ik heb er alle vertrouwen in dat de lerarenopleidingen dat ook goed aanpakken.

Minister, er moet mij toch iets van het hart. Als ik er de website van Onderwijs Vlaanderen op nalees, dan staat bij de uitleg over OKAN letterlijk: "Elke anderstalige nieuwkomer heeft recht op ondersteuning om Nederlands te leren (...)." Bij die 'elke anderstalige nieuwkomer' denk ik dan: het hangt ervan af of er in je klas of op je school nog andere anderstalige nieuwkomers zijn. Dus mijn vraag is echt om te overwegen of een procentuele grens niet meer garantie biedt op gelijke behandeling van elke kant en het recht op ondersteuning om Nederlands beter kan verspreiden. De samenleving wordt ook in de meer landelijke gebieden diverser, dat is duidelijk. Het aantal leerlingen die aantikken op het kenmerk 'thuis taal niet Nederlands', stijgt, en ik denk dat we er alles aan moeten doen om de leerkrachten, de toekomstige en de huidige, te versterken.

Ik had deze week een directeur aan de lijn die me een verslag gaf van zijn school in coronatijden. Hij gaf aan dat hij zijn klassen niet mag mengen, omdat leerlingen in een eigen bubbel moeten blijven, en dat hij geen leerkrachten op overschot had. Toch stond er vorige week alweer een OKAN-leerling voor zijn deur, de vierde al met OKAN-kenmerken. Hij vond het pijnlijk vast te stellen dat hij daarvoor geen extra middelen krijgt en hij dus zelf in de begeleiding van die leerlingen moet voorzien. We moeten er alles aan doen om een directeur zijn school te laten uitbouwen tot een goede school. Mijn vraag is hier dus om toch even te overwegen – en ik begrijp dat u niet onmiddellijk 'ja' kunt zeggen – of die procentuele grens in dezen niet billijk zou zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jo Brouns aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de voortzetting van de samenwerking van het Agentschap voor Onderwijsdiensten met Nederlandse onderwijsactoren – 2286 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): In 2014 eindigde het grensoverschrijdende project Interreg IV, het project 'Tendenzen zonder grenzen'. Ook daarna bleef het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) de grensoverschrijdende samenwerking opvolgen. In het jaarverslag 2019 maakt het agentschap melding van enkele van deze samenwerkingsverbanden. Zo ondersteunt het agentschap het Werkservicepunt Zeeuws-Vlaanderen wanneer daar nood aan is. In 2019 heeft het op vraag van het Algemeen-Nederlands Verbond (ANV) meegewerkt aan de eerste Interlimburgse Onderwijsdag in Maastricht. Ook heeft de AGODI-academie samen met het Centrum voor Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel (CAOP) de workshop 'De arbeidsmarkt onderwijs in Vlaanderen en Nederland' op zich genomen. Volgens het jaarverslag van AGODI wordt deze samenwerking in 2020 verdergezet.

Het Vlaamse onderwijs is heel nauw verbonden met het onderwijs in Nederland. Veel Nederlandse scholieren zitten in scholen aan de grensregio's met Nederland, zeker in onze mooie provincie, alsook dieper in het Vlaamse binnenland. Het gaat over verschillende duizenden leerlingen. Samenwerking tussen onze twee onderwijsdepartementen is belangrijk.

Hoe zult u de samenwerking tussen AGODI en Nederlandse onderwijsactoren versterken?

Zijn er al nieuwe projecten en samenwerkingsverbanden ingepland tussen AGODI en de Nederlandse onderwijspartners in 2021 of later?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Nederland blijft onze eerste partner, zeker op het vlak van het onderwijs. Ik investeer echt in samenwerkingsverbanden met Nederland, ook als het gaat over het lerarentekort. Ik moet wel erkennen dat die samenwerking getroffen is door de covidpandemie, onder andere door de beperkingen inzake het fysieke grensoverschrijdende verkeer.

Mijn administratie investeerde eerder al in een infopunt voor grensarbeiders en zal in functie daarvan ook de grensproblematiek blijven opvolgen en ondersteuning bieden wanneer nodig. Dat sluit aan bij de afspraken die u kunt terugvinden in de gezamenlijke nota van de vijfde Vlaams-Nederlandse top van november 2020, die natuurlijk ook volledig digitaal heeft plaatsgevonden.

Ook een aantal geplande evenementen zijn niet kunnen doorgaan. Er was een ontmoetingsworkshop voorzien voor studenten van de Nederlandse leerkrachtenopleiding en de Vlaamse lerarenopleidingen. Er was een congres dat De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zou organiseren, maar dat is dus niet kunnen doorgaan. Ook de taskforce lerarentekort met ambtenaren uit mijn administratie en ambtenaren uit Nederland en Noordrijn-Westfalen, is door corona niet meer kunnen samenkomen. Beide administraties blijven daarom in contact zodat een nieuwe uitwisseling snel kan worden opgezet wanneer dat aangewezen is. Het afgelopen jaar stond zowel voor ons als voor de Nederlanders volledig in het teken van het vinden van antwoorden op het nieuwe normaal.

De focus van de AGODI-academie lag in 2020 vooral op het ontwikkelen van digitale leerinhouden voor onze scholen. De organisatie van fysieke opleidingen of infosessies was niet mogelijk.

Het fysieke overleg tussen AGODI en de collega's van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en DUO voor het optimaliseren van de leerplichtcontrole en het vlotter opvolgen van de zorgwekkende dossiers werd vervangen door digitaal overleg. Ook de samenwerking met het CAOP is blijven doorgaan, maar dan in de vorm van digitale uitwisselingen.

Ook in de relatie met het werkservicepunt bleven de contacten in 2020 beperkt tot digitale overlegmomenten. Dankzij een single point of contact binnen AGODI blijft er een permanente lijn bestaan met de onderwijsactoren. Er was wel wat berichtgeving naar aanleiding van een Zeeuwse onderwijsambassadeur die in Vlaanderen kwam rekruteren, maar dat was wat gechargeerd. Daarover was er een vrij scherpe communicatie, maar we hebben die kunnen rechtzetten en nuanceren. Die informatie kwam door EenVandaag en dat vertroebelde de sfeer, maar het is goed rechtgezet.

AGODI zal als betrouwbare partner tussen beleid en werkveld deze rol blijven opnemen. Laten we hopen dat de situatie het snel mogelijk maakt dat we nieuwe

projecten gestalte kunnen geven. Op dit moment ontvang ik geen signalen dat dit de focus is bij de meeste actoren.

Voor 2021 zijn er nog geen concrete acties gepland, maar het jaarlijks overleg tussen de partners blijft voorzien. Zo zal er deze maand een overleg plaatsvinden tussen AGODI, het WerkServicePunt Zeeuws-Vlaanderen en de zogenaamde onderwijsambassadeur van Zeeland om de informatiestroom tussen beide regio's te verbeteren, het kleine incidentje in het achterhoofd houdende.

De diensten voor professionele erkenning van AGODI en DUO en de diensten die de leerplichtcontrole opvolgen, blijven in contact met elkaar. Dat blijft allemaal lopen. AGODI volgt de geplande wetswijziging in Nederland op, samen met het OCW om vervolgens een protocol op te kunnen stellen met DUO voor de uitwisseling van leerlingengegevens in het kader van de leerplichtcontrole.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, we zullen diplomatisch zijn. Nederlanders zijn inderdaad soms wat assertiever en ze komen vaak goede arbeidskrachten en ook goede leerkrachten halen op de Vlaamse arbeidsmarkt. Er is een beweging van leerlingen van Nederland naar Vlaanderen, en bij arbeidskrachten is dat veeleer andersom. Wat grensarbeid betreft, gaan Vlamingen veel massaler in Nederland werken dan omgekeerd.

Als we inzoomen op onderwijs, is het een gedeelde uitdaging, zoals er vele zijn. Het is goed dat we samen afspraken maken rond de arbeidsmarkt om uit te zoeken hoe we elkaar kunnen versterken in plaats van elkaar tegen te werken. Het is ook goed om regelmatig eens over het muurtje te kijken en van elkaar te leren. Op het vlak van onderwijs zijn er in Nederland en Vlaanderen vaak gelijklopende uitdagingen. Morgen krijgen we een toelichting over het Europese perspectief rond leerachterstand als gevolg van corona. Nederland heeft het deltaplan uitgewerkt rond leerachterstand en er loopt ook een kwaliteitsdebat over het lerarentekort.

Ik denk dus inderdaad dat het goed is dat we echt intensief naar elkaars beleid kijken en van elkaar leren. Nederland is voor deze Vlaamse Regering al heel vaak in veel dossiers het gidsland genoemd. Centrale toetsen, dat is zo'n heel interessant thema: waarom bekijken Nederlanders dat vandaag heel kritisch? Ze hebben zeer veel ervaring op dat vlak. Nogmaals, het kan niet genoeg worden benadrukt dat wij heel nauw samenwerken, dat we leren van elkaar, van elkaars beleid, dat we ervaringen op dat vlak uitwisselen.

Minister, het zal u misschien niet verbazen: heel specifiek wat de uitdaging van het lerarentekort, de toekomst en de aanpak daarvan betreft, heb ik een bijkomende vraag. Er werd altijd gesproken van een ambassadeur in Vlaanderen, die de aandacht voor het onderwijs in Vlaanderen en de toestroom naar de arbeidsmarkt in de toekomst moet intensifiëren, om voldoende leerkrachten te behouden. Hoe staat het daarmee? En om nog veel breder te gaan: ik heb in het verleden in deze commissie al een paar keer geprobeerd een pleidooi te houden voor branding. Ik geloof heel sterk in die branding, van een bedrijf, een organisatie, scholen, van onderwijs tout court in Vlaanderen. Ziet u op dat vlak een grotere campagne om het aantal leerkrachten hier toch op peil te houden?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Degenen die de commissie Onderwijs al langer volgen, weten dat ik het akkoord tussen Vlaanderen en Nederland over onderwijs vroeger reeds op de agenda heb gezet. Dat was het zogenaamde historische Herenakkoord.

Dat is dan in de vorige legislatuur een Damesakkoord geworden. Ik denk dat er in de toekomst al van minstens één heer sprake zal zijn. Wat de nieuwe verkiezingen in Nederland brengen, dat zullen we in de komende week zien. Ik wil echter inhoudelijk opnieuw de aandacht daarvoor vragen. Ik geef nog even de cijfers. Op dit moment gaan er 52.800 Nederlandse leerlingen en studenten naar Vlaanderen, en gaan er 4100 Vlaamse leerlingen naar Nederland. Collega's, dat is nogmaals een bewijs van de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs, maar ook van het feit dat het kleuteronderwijs in Vlaanderen vroeger start dan in Nederland en dat ze daar dus gewoon de berekening maken: wat is het duurst, kleuteronderwijs of Nederlandse kinderopvang? Die is dan snel gemaakt.

Minister, ik wil ertoe oproepen dat, zodra de nieuwe minister van Onderwijs bekend is – vroeger was dat mevrouw Jet Bussemaker – u daarmee zou afspreken om die uitwisseling van studenten opnieuw te bekijken, maar ook om ervoor te pleiten dat Vlaamse kinderen in het buitenland zouden kunnen gebruikmaken van het kwaliteitsvolle aanbod qua Nederlandstalig onderwijs in het buitenland. Er zijn ook de samenwerkingen die we hebben, onder andere in de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO), maar ook qua digitalisering. Er is ook de multilaterale universiteit die we daar hebben, de Open Universiteit. We moeten ook op die vlakken er toch over blijven waken dat de Vlaamse component sterk genoeg is. Het gaat me over de wederkerigheid tussen beide zijden van de staatkundige grens. Die moet toch zeker op punt blijven.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u. Ik hoop dat we, enerzijds na corona en anderzijds na de verkiezingen zo snel mogelijk opnieuw de draad kunnen oppikken. Ik hoop dat men in Nederland snel een regering op de been zal kunnen brengen, want dat is daar ook niet altijd een gemakkelijke bevalling. Ik hoop op een snelle date met de collega aan de overzijde van de fysieke grens, en ik hoop op een goede match.

Nederland is natuurlijk niet op alle vlakken een gidsland. Als het gaat over lerarentekort is de situatie bij hen toch nog veel acuter, maar het is ook wel heel interessant om te bekijken hoe zij dat gaan aanpakken. Natuurlijk is de achterstand daar nog veel groter. Daar kunnen we dus echt lering uit trekken wat ons betreft. We zijn nu bezig met de strategische planning omtrent onze communicatie. Daar hoort u nog van. We pikken dat dus ook op, maar ik hoop ter zake nog wel wat lering te kunnen trekken. Wat werkt in Nederland zou misschien ook voor ons kunnen werken.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik denk dat we inderdaad de visie delen dat we van elkaar kunnen leren. We moeten dat misschien nog meer en intensiever doen, uiteraard in wederkerigheid en in goed nabuurschap.

De context was onder andere het lerarentekort wat inderdaad een gedeelde uitdaging is. Ik heb dan ook van de gelegenheid gebruikgemaakt om eens te polsen naar de onderwijsambassadeur voor Vlaanderen. Ik denk dat het geen overbodige luxe is om daar ook op in te zetten. Ik hoop dat u daar in de komende tijd duidelijkheid over verschaft. Ik heb daarstraks al gepleit voor een toelichting over het masterplan. Misschien kunnen we in de toekomst ook de Nederlandse collega's eens uitnodigen of misschien gaan wij eens naar Nederland om van elkaar te leren.

De voorzitter: Ik voel twee dagen Den Haag aankomen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Vlaamse brede heroverweging voor het beleidsdomein Onderwijs – 2301 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Voorzitter, wanneer we die uitstap kunnen doen na de coronacrisis, wanneer alle restricties weg zijn, dan lijkt me dat een bijzonder interessante werkreis.

Minister, het Vlaams relanceplan Vlaamse Veerkracht voorziet in enkele grote werken en hervormingen om de Vlaamse begroting opnieuw op een traject richting een budgettair houdbare positie te brengen.

Een daarvan is de brede heroverweging waarbij de Vlaamse uitgaven zeer grondig zullen worden doorgelicht op efficiëntie en effectiviteit. Ook zal de kostendekkingsgraad van bepaalde diensten worden onderzocht. Dit is een zeer grootschalige operatie waarvoor binnen het relancebudget 10 miljoen euro wordt uitgetrokken, onder andere voor het inschakelen van extra capaciteit. De resultaten zouden tegen de zomer van 2022 beschikbaar zijn.

Uit een mededeling van de Vlaamse minister van Financiën aan de Vlaamse Regering op 4 december 2020, bleek dat voor elk beleidsdomein een projectgroep zou worden opgericht die een plan van aanpak moet opmaken voor de doorlichting binnen dat domein. Verder werd een overkoepelende stuurgroep gepland die de samenhang en consistentie moet bewaken.

Inmiddels moesten de projectgroepen tegen eind januari hun plan van aanpak voorleggen aan de stuurgroep.

Minister, werd voor het beleidsdomein Onderwijs inmiddels de scope van de doorlichting afgebakend? Welke grote uitgavenposten zullen worden doorgelicht? Welke prioriteiten ziet u in het kader van deze heroverweging voor het beleidsdomein Onderwijs?

Op basis van welke elementen en afwegingen werden of zullen deze uitgaven worden geselecteerd? Welke criteria worden vooropgesteld?

Hoe zal de heroverweging binnen het beleidsdomein concreet verlopen? Welk plan van aanpak wordt vooropgesteld?

De resultaten worden beoogd tegen de zomer 2022. In het recent begrotingsrapport wees de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) op enkele aandachtspunten, zoals het korte tijdsbestek waarbinnen deze operatie moet worden uitgevoerd. Zal deze timing kunnen worden gehaald, gelet op de wenselijke grondigheid van dergelijke oefening?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De oefening die nu loopt in het kader van de Vlaamse brede heroverweging gebeurt door de administratie in de vorm van projectgroepen en een stuurgroep. Het kabinet Onderwijs, net zoals alle andere vakkabinetten, is hierin niet vertegenwoordigd. Dat was ook de opdracht die werd gegeven aan de administraties: om daar zelf mee aan de slag te gaan en vervolgens, in het kader van die stuurgroep, te rapporteren. De projectgroep Onderwijs en Vorming heeft

een voorstel gedaan tot afbakening maar die scope is heel ruim. Dat voorstel werd in een nieuw formaat gegoten dat door Financiën en Begroting beschikbaar is gesteld.

Wat is de scope? Alle uitgavenposten moesten in ogenschouw worden genomen. Bijgevolg behoren alle uitgavenposten tot de scope met betrekking tot de best beschikbare technieken. Momenteel wordt nog aan een concreet plan van aanpak gewerkt.

Zoals de SERV terecht heeft aangehaald, is de timing natuurlijk krap. We streven ernaar binnen die korte termijn tot zinvolle resultaten te komen. Het spreekt voor zich dat die korte termijn ons beperkt met betrekking tot de gehanteerde methode en de verwachte resultaten. We kunnen in hoofdzaak enkel een beroep doen op reeds bestaande rapporten, analyses en ander materiaal. Wat het onderwijs betreft, zijn die legio. Veeleer dan een grote stapel nieuwe studies en analyses te maken, voorzien we, gelet op de korte tijd die ons ter beschikking is gesteld, in hoofdzaak in stappen om dat materiaal te verzamelen en te synthetiseren en om daar conclusies uit te trekken. Ik hoop vooral dat iedereen tijdens deze oefening in het licht van de Vlaamse brede heroverweging oog zal hebben voor het gegeven dat het onderwijs de basis van het succes van ons welzijn en onze welvaart in Vlaanderen is.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, u hebt gesteld dat het belangrijk is dat Vlaanderen oog voor het belang van onderwijs heeft. Ik denk dat iedereen, zeker in deze commissie maar bij uitbreiding in de hele samenleving, die mening deelt. Dat is althans de hoop die ik koester.

Het is niet onlogisch dat een overheid de eigen uitgaven regelmatig tegen het licht houdt en bekijkt waar er mogelijkheden zijn en op welke wijze bepaalde besparingen of verschuivingen ertoe kunnen leiden dat er iets gebeurt. U hebt zelf aangehaald dat de timing krap is. We kunnen enkel een beroep op bestaand materiaal doen. Er is veel materiaal voorhanden, maar misschien is de timing te krap. De vraag is of we er niet voor moeten zorgen dat we genoeg tijd nemen om dat terdege te doen, in plaats van binnen een krap tijdsbestek iets af te leveren dat misschien niet optimaal is. Dat is een bedenking waar u moeilijker op kunt antwoorden. Dat is misschien een vraag voor de minister van Financiën.

Er is in België of Vlaanderen eigenlijk niet echt een traditie in verband met evidence-based policy. In Nederland heeft de heroverweging in het verleden al tot goede resultaten geleid. Als ik me niet vergis, is dat uit Nederland overgenomen. Het is goed dat we hier in Vlaanderen mee starten en dat we een mentaliteitsswitch krijgen. Wat het eigen beleid betreft, moeten we regelmatig in de spiegel kijken en ons afvragen of we wel goed bezig zijn en waar er verschuivingen kunnen zijn.

Dat is belangrijk, maar we moeten de grondigheid op de snelheid laten primeren. We moeten op lange termijn werken en misschien is het beter wat vertraagd te werken, zodat we niet weer proberen met kleine beetjes iets te doen. Het lijkt me belangrijk daar even naar te kijken en met de minister van Financiën van gedachten te wisselen. Ik kan deze vraag om uitleg eveneens aan de minister van Financiën stellen of ik kan u nu vragen hem mijn vraag te stellen en hierover eventueel terug te koppelen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, ik ga er natuurlijk mee akkoord dat af en toe wordt getoetst of de uitgaven doelmatig en rechtvaardig zijn. Ik huiver een beetje

van het koele, strikte efficiëntiedenken met betrekking tot het onderwijs. Los daarvan, kan dit voor mijn fractie wel.

Minister, u hebt gesteld dat het breder gaat dan enkel het onderwijs. U moet ook kijken naar de administratie, die de oefening maakt. De minister van Financiën wordt hier ook door gevat. Net omdat dit allemaal klopt, wil ik duidelijk aangeven dat het niet enkel gaat om de uitgaven, maar ook om de inkomsten.

Ik begrijp dat het onderwijs zelf relatief weinig inkomsten heeft.

Maar de gewestbelastingen moeten natuurlijk ook rechtvaardig zijn, efficiënt en sturend. Ik hoop dat in de brede heroverweging ook deze oefening wordt meegenomen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, ik vind de Vlaamse brede heroverweging belangrijk. Het is een kerntaak van de overheid om permanent tegen het licht te houden of het belastinggeld efficiënt en doelmatig wordt ingezet. Het is goed dat we die oefening nu wat grondiger doen en daar een heel brede scope voor nemen. In dit stadium van het traject is het nog wat vroeg om al grote politieke voorafnames te doen. Ik ben blij met uw antwoord, minister, dat de scope breed is gehouden.

Mijnheer De Gucht, het viel me op dat uw fractiegenoten deze week een gelijkaardige vraag hebben gesteld aan alle ministers, behalve aan de eigen ministers. Ik neem aan dat we daar niet moeten uit afleiden dat de Open Vld-ministers met minder enthousiasme zullen deelnemen aan deze oefening.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijn betrokkenheid, ik zeg het nog maar even, in dezen is uitermate beperkt. Het is een oefening die pas bij ons zal komen na het doorlopen van een administratieve procedure. Ik hoop dat men de bekommernissen die geuit werden allemaal in acht neemt.

Wat Onderwijs betreft, ik zeg het nu uit het hoofd, is ons aandeel in de kostenstructuur van de lonen meer dan 90 procent. We zijn verantwoordelijk voor een heel grote budgettaire massa. Met meer dan 90 procent loonkosten is er niet zo heel veel mogelijk. Ik begrijp met de krapte en de marge dat de minister van Financiën de oefening wil maken in het licht van de begrotingsbesprekingen in september. Ik begrijp dat dit een voorbereidend tracé in die richting is.

Aangezien men werkt met heel wat bestaande analyses en rapporten – wat Onderwijs betreft zijn die echt wel voorradig – zal het belangrijk zijn om de politieke discussie te voeren op basis daarvan. Die keuzes zullen we moeten maken. Als er manifeste niet-doelmatige besteding is van middelen, moeten we daar in Onderwijs komaf mee maken. Dat zal dan wel moeten worden aangetoond.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, u bent van de N-VA, ik ben van Open Vld. Bijgevolg bellen wij iets minder met elkaar dan ik met mijn eigen ministers bel. Wij hebben een heel open dialoog in de partij. Ik hoop dat dat een antwoord mag zijn op de bekommernissen van de heer Coel. Wij praten, wij praten zelfs regelmatig. Wij hebben een goede relatie in de partij. De Vlaamse Open Vld-ministers zullen die oefening niet minder maken. U hoeft zich daar geen zorgen over te maken.

Als we zoiets doen, moeten we dat goed doen, niet als een soort windowdressing. Waar heroverwegingen – daar gaat het over, niet over besparingen – moeten gebeuren, moeten we bekijken wat daar mogelijk is. Ik ben ervan overtuigd dat we dat als een standaard moeten inbouwen om dat om de zoveel tijd te doen. Binnen Onderwijs zijn er zeker wel zaken waar we ons vragen over stellen. Bijvoorbeeld, we hebben daar indertijd zulke zaken beslist en door telkens kleine deelbeslissingen te nemen, zijn we tot een onevenwicht gekomen. Zulke zaken moeten we daar proberen uit te halen. Deze oefening is heel belangrijk. We moeten de tijd nemen om inderdaad tot een correcte analyse te komen die we dan politiek kunnen beoordelen en zien in welke richting we moeten evolueren.

Ik dank u alvast voor uw antwoorden, minister.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel – 2306 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp-a): Laat me beginnen met goed nieuws: het Nederlandstalig onderwijs in Brussel blijft aan populariteit winnen bij ouders en hun kinderen. Het stond vandaag nog in de krant. Een recordaantal van 53.000 kinderen loopt school in een Nederlandstalige school in Brussel. Het Nederlands in onze stad kan er alleen maar wel bij varen.

Ondertussen wordt het wel steeds moeilijker om leerkrachten te vinden die in Brussel les willen geven. Zo waren er 111 voltijdse leerkrachten te kort bij het begin van dit schooljaar. Daar komt nog bij dat heel weinig Brusselaars de stap zetten naar het Nederlandstalig onderwijs. Zo komt op dit moment 92 procent van de leerkrachten werkzaam in het Nederlandstalig Brussels onderwijs uit Vlaanderen. Dat brengt jammer genoeg ook met zich mee dat er een heel groot verloop is van leerkrachten omdat die laatste groep vaak het Brussels onderwijs verlaat eenmaal een job dichterbij huis te hebben gevonden.

Brussels minister en VGC-collegelid (Vlaamse Gemeenschapscommissie) bevoegd voor onderwijs Sven Gatz start daarom een campagne om meer mensen warm te maken voor een job in het Brussels onderwijs en zeker ook om meer Brusselaars voor de klas te krijgen. Hij heeft hiervoor een communicatiecampagne gelanceerd met een liedje van Berry en Lefto, lokale helden.

Maar ik denk dat enkel het overtuigen van mensen om in het Nederlandstalig onderwijs les te geven niet zal volstaan. Gemiddeld haken leerkrachten in Brussel immers opnieuw af binnen de vijf jaar. Lesgeven in Brussel is dan ook uitdagend: leerkrachten krijgen dagelijks te maken met armoede, diversiteit en veel kinderen met een andere thuistaal. Die grootstedelijke realiteit komt volgens mij nog veel te weinig aan bod in de lerarenopleiding. Dat betekent dat de meeste leerkrachten toch wel een soort van shock ervaren als ze voor het eerst voor de klas staan in Brussel. Het is daarom belangrijk dat er wordt ingezet op intensieve en kwaliteitsvolle aanvangsbegeleiding, zodat deze leerkrachten de tools in handen krijgen om met die grootstedelijke uitdagingen om te gaan. Maar ook leerkrachten die al een langere staat van dienst hebben, hebben wel baat bij extra ondersteuning en zijn vragende partij om bijvoorbeeld meer te kunnen werken in een systeem van

coteaching, waarbij leerkrachten in een team van twee werken en waarbij er kennis- en expertisedeling kan gebeuren. Op die manier leren leerkrachten van elkaar en blijven ze ook gemotiveerd.

Laat me dus het debat openen, minister, met de volgende vragen.

Ik ben wel eens benieuwd naar de pistes die u ziet om het lerarentekort, specifiek in het Brussels Nederlandstalig onderwijs, aan te pakken.

Hoe denkt u ervoor te kunnen zorgen dat meer Brusselaars gemotiveerd worden om voor de klas te staan?

Op welke manier wilt u ervoor zorgen dat leerkrachten werkzaam in Brussel daar ook aan de slag blijven?

Bent u van plan om de lerarenopleidingen te evalueren om te bekijken in welke mate de leerkrachten-in-opleiding voldoende worden klaargestoomd om in een grootstedelijke context te werken?

Bent u ook bereid om extra middelen te voorzien om kwaliteitsvolle en intensieve aanvangsbegeleiding te voorzien voor beginnende leerkrachten, in het algemeen maar ook in Brussel?

Tot slot ben ik ook geïnteresseerd in uw visie op de bredere uitrol van het principe van coteaching, zowel in Brussel als in de rest van Vlaanderen. Bent u bereid om daarvoor extra inspanningen te leveren en middelen te voorzien?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het lerarentekort is natuurlijk geen zuiver Brussels fenomeen. Ook in andere grootsteden en centrumsteden – eigenlijk in quasi heel Vlaanderen – stellen zich gelijkaardige uitdagingen op het vlak van het lerarentekort, maar evengoed ten aanzien van armoede, diversiteit en leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands.

Om het lerarentekort terug te dringen en te zorgen dat het lerarenberoep overal voldoende aantrekkelijk blijft en nog meer wordt, zorg ik dan ook voor maatregelen die mikken op alle leraren, dus ook op diegenen die werkzaam zijn in Brusselse scholen. Anders krijg je natuurlijk een waterbedfenomeen. Als we ervoor zorgen dat we het specifiek aantrekkelijker maken voor Brussel, dan leidt dat natuurlijk tot een aanzuigeffect voor diegenen die buiten Brussel werken en dan heb je in de totaliteit natuurlijk weinig gewonnen.

Ik wil vooral inzetten op het aantrekkelijker maken van het beroep en het tegengaan van het lerarentekort in heel Vlaanderen. Welke maatregelen hebben we daar al rond genomen? Het pilootproject Lerarenplatform in het basisonderwijs is verlengd met een schooljaar. Daarbij konden er al aanstellingen plaatsvinden vanaf 1 september. Vroeger was dat nog 1 oktober. Zo krijgen beginnende leerkrachten ook onmiddellijk werkzekerheid voor een volledig schooljaar.

Op 1 januari van dit jaar kregen meer tijdelijke personeelsleden een kans op een vaste benoeming. Daartoe hebben schoolbesturen in het basisonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs eenmalig betrekkingen van titularissen die met verlof zijn, vacant moeten verklaren. In het gewoon secundair onderwijs moest het schoolbestuur ook betrekkingen in overgedragen uren-leraar vacant verklaren.

Sinds 1 september 2020 valideren we de geldelijke anciënniteit van nieuwe zijinstromers tot en met acht jaar, wat financieel toch een wezenlijk verschil kan ma-

ken. Ook op 1 september 2020 zijn we gestart met een tijdelijk project duaal lesgeven in het secundair onderwijs, ook dat met de bedoeling om de aantrekkelijkheid te verhogen. En nog op 1 september 2020 hebben we de werking van de Vlaamse reffectatiecommissie geactiveerd in alle onderwijsniveaus.

Daarnaast heb ik op 17 februari met de sociale partners een akkoord bereikt omtrent een betere evaluatie en een betere aanvangsbegeleiding en meer zekerheid voor goed presterende jonge leerkrachten, door die sneller vast te kunnen benoemen. En anderzijds kan men diegenen die niet goed presteren, ook sneller laten gaan.

In het kader van de Digisprong hebben we belangrijke investeringen in ICT-middelen kunnen aankondigen. En ik start op korte termijn ook cao-gesprekken met de sociale partners. Ik hoop ook daarmee maatregelen te kunnen nemen om het beroep aantrekkelijker te kunnen maken.

Zoals ik ook aangaf bij de beleids- en begrotingstoelichting, werk ik momenteel een strategisch communicatieplan uit in het kader van het aantrekkelijker maken van het beroep. Ik kan nog niet vooruitlopen op de invulling daarvan.

Wat de lerarenopleidingen en coteaching betreft: ik hecht heel veel belang aan de kwaliteit van onze lerarenopleidingen. Dat is echt noodzakelijk in functie van kwaliteitsvol onderwijs. Ik kies er dan ook bewust voor om de kwaliteit van die opleidingen in de totaliteit te kunnen monitoren. Daarom hebben we vorige maand ook een oproep gelanceerd in het kader van pilootprojecten in de lerarenopleidingen, ter versterking daarvan. Het gaat om innovatieve projecten, bijvoorbeeld over het omgaan met diversiteit. Die projecten zullen worden opgezet in nauwe samenwerking met het werkveld, zodat die samenwerking ertoe kan leiden dat men echt kan inspelen op concrete vragen, noden en problemen die aan bod komen, zowel in de grootstedelijke context als daarbuiten.

Daarnaast ondersteun ik ook het Vlaanderenbrede project 'Kleine kinderen, grote kansen'. Dat gaat ook over de vaardigheden van studenten in de lerarenopleiding voor kleuter- en lager onderwijs, die ook focussen op taalstimulering en het omgaan met diversiteit en armoede. Sinds de start van de coronacrisis kunnen studenten ook via het project ingezet worden als coteacher in scholen.

Tot slot is er de aanvangsbegeleiding. Dat maakt deel uit van het akkoord dat ik heb gesloten. Ik heb toen ook een engagement opgenomen om te voorzien in de versterking van die aanvangsbegeleiding. Ook dat gaan we meenemen in de nieuwe cao-besprekingen. Dat moet zeker ook het resultaat zijn. Dat engagement dat we zijn aangegaan, wil ik ook absoluut honoreren.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Bedankt voor uw antwoorden, minister. U begrijpt dat ik ook met een Brusselse blik naar het lerarentekort kijk, omdat ik hier wekelijks de verhalen te horen krijg van kinderen die soms wekenlang in de studie zitten omdat er gewoon geen leerkracht beschikbaar is. De nood is hier dus bijzonder groot. En mijn zorg is dat de nood nog groter gaat worden, nu, zoals u zelf zegt, het lerarentekort ook in Vlaanderen toeneemt.

Vroeger kwamen beginnende leerkrachten gemakkelijk naar Brussel omdat ze hier vaak heel snel een vast aantal uren konden krijgen. Ook dat gebeurt nu in Vlaanderen en dan kiezen leerkrachten er natuurlijk veel gemakkelijker voor om dichterbij huis te gaan lesgeven. Daar heb ik alle begrip voor, maar dat maakt het probleem in Brussel er alleen maar groter op. Daar komt nog bij dat leerkrachten in Brussel inderdaad – daar moeten we niet flauw over doen – vaak echt voor zeer uitdagende klassen staan, de grootstedelijke uitdagingen.

Ik denk absoluut dat hier extra maatregelen nodig zijn. Ik heb uiteraard met aandacht geluisterd naar alle maatregelen die u hebt opgesomd. De meeste zijn natuurlijk niet nieuw. Van sommige zijn we ook meer overtuigd dan van andere, maar dan zal het inderdaad een kwestie zijn om in de loop van deze legislatuur op te volgen wat daar het effect van is, bijvoorbeeld van die extra middelen voor aanvangsbegeleiding en van dat project rond coteaching. Ik denk dat er toch een tandje bij gestoken mag worden om daar echt meer structureel beleid rond te ontwikkelen, zodat scholen ook worden aangemoedigd om daarrond te werken en daar natuurlijk ook de middelen voor krijgen.

En tot slot speelt de lerarenopleiding toch ook een cruciale rol. We delen alvast de zorg voor de kwaliteit van de lerarenopleiding. Ik ben het volledig met u eens dat daar alles begint. In die zin vind ik het absoluut een goede zaak dat er een aantal pilootprojecten worden opgestart rond het hervormen van de lerarenopleiding, zodat er bijvoorbeeld meer aandacht is voor diversiteit, maar ik neem aan ook voor armoede en taalproblematiek. In ieder geval is het mijn oproep om daar zeker op in te zetten.

Nog één heel concrete vraag daarbij, iets wat ik hier heel regelmatig hoor als suggestie, is dat er in de lerarenopleiding specifiek aandacht zou moeten zijn voor de grootstedelijke context, in die zin dat leerkrachten in opleiding ook altijd minstens één deel van hun stage in een grootstad moeten afronden, om zo wat meer voeling te krijgen met de realiteit, misschien ook om warm gemaakt te worden voor een job daar en die schok van de eerste keer misschien wat minder te voelen als ze in een grootstad komen lesgeven. Is dat een heel concrete piste waarover wordt nagedacht of die u overweegt?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ik treed collega Goeman bij. Het is inderdaad enorm positief dat het Vlaams onderwijs in Brussel steeds meer Brusselse 'ketjes' aantrekt. Dat toont alleen maar aan dat het Vlaams onderwijs een echt kwaliteitsmerk is. We zijn dan ook blij dat de Vlaamse Regering sterke inspanningen levert om aan die groeiende vraag te beantwoorden. Minister, in 2021 investeert u maar liefst 4,4 miljoen euro om extra schoolplaatsen te realiseren in de Vlaamse scholen in Brussel. Natuurlijk, het wegwerken van het nijpende lerarentekort in Brussel vormt een grote uitdaging. Daarom is dan ook elk initiatief welkom om meer mensen warm te maken om in het Nederlandstalig onderwijs en het Vlaams onderwijs in Brussel aan de slag te gaan.

Ik stel me echter wel de vraag of de aanpak van de VGC met een olijke videoclip de manier is om de gewenste kentering te realiseren. Lesgeven in Brussel vraagt enorm veel van een leerkracht. Het is een heel uitdagende context. Dan is het ook belangrijk dat er gezocht wordt naar talentvolle leerkrachten die sterk in hun schoenen staan en die op hun beurt kunnen zien dat zij zullen terechtkomen in een omgeving waar men kan excelleren en waar men ondersteund wordt. Als de VGC dat dan probeert te doen via een communicatieproject dat vooral benadrukt dat alles cool en leuk moet zijn, dan zal dat volgens mij eerder een averechts effect hebben. Ik behoor niet echt tot de doelgroep, maar ik stel me daar toch serieuze vragen bij.

Als men kijkt om leraren van elders aan te trekken en als Brussel van plan is om allerlei taksen in te voeren, zoals de kilometerheffing, dan zal het natuurlijk moeilijker zijn voor die mensen om op hun werk in onze hoofdstad te geraken. Dat zal het aantrekken van voldoende kwaliteitsvolle leerkrachten allesbehalve vergemakkelijken.

Minister, wat uw acties betreft, waarderen we het enorm dat u heel sterke inspanningen levert om het lerarentekort aan te pakken, niet alleen in Brussel, maar over

heel Vlaanderen. Zoals u zelf aangaf: het voorzien van voldoende kwaliteitsvolle leerkrachten is in Vlaanderen een brede uitdaging.

Zo komt er onder meer een betere aanvangsbegeleiding voor startende leerkrachten. Daarnaast krijgen startende leerkrachten nu ook meer zekerheid en kunnen zij sneller vastbenoemd worden. Dat zijn toch grote stappen vooruit om het lerarenberoep aantrekkelijk te maken.

Specifiek met betrekking tot Brussel: daar is het onderwijs een gedeelde verantwoordelijkheid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. Tijdens een hoorzitting in de Commissie voor Brussel afgelopen jaar, gaf u aan dat de samenwerking tussen de twee gemeenschappen in het kader van het lerarentekort nog gericht kan.

Minister, staat u in overleg met uw Franstalige collega voor Onderwijs, minister Désir, en met andere relevante actoren zoals de lerarenopleidingen in Brussel om meer Brusselaars warm te maken voor een job bij het Nederlandstalig onderwijs in Brussel?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): We zijn in Brussel slachtoffer van ons eigen succes, dat weten we al langer. Een van de problemen die hier niet genoemd worden waardoor leerkrachten het na een tijdje gemakkelijker voor bekeken houden in een grootstad als Brussel, is de ordehandhaving in de klassen. Als leerkrachten zich niet veilig voelen en zich niet gesteund voelen bij sancties, enzovoort, dan gaan ze liever naar een rustigere school. Mevrouw Goeman noemt dat dan eufemistisch 'uitdagende klassen'. Ik heb daar toch een lichtelijk andere kijk op.

De minister zegt het al zelf, het is niet de bedoeling dat we de leerkrachten extra geld gaan geven om in risicoscholen les te geven want dan krijgt men een situatie zoals bij de politie. De agenten die bijvoorbeeld in de Rand rond Brussel wonen gaan gemakkelijk in Brusselse politiezones werken omdat ze er meer kunnen verdienen, maar dat zuigt uiteraard politieagenten weg uit de Rand. U sprak van een waterbed. Het is inderdaad hetzelfde fenomeen.

Wij zien zeker geen heil in een verplichte stage in de grootstad. Ik denk dat men daarmee een aantal jonge leerkrachten zwaarder zou afschrikken en misschien wel de indruk zou geven dat ze nooit nog les willen geven. Dat moet op basis van vrijwilligheid zijn en zeker niet verplicht.

Iets wat misschien zou kunnen in overleg met het Brusselse Gewest of met Brusselse gemeenten, is dat er kleinere, flankerende maatregelen zouden kunnen worden genomen die beginnende leerkrachten zouden kunnen ondersteunen om in Brussel te blijven, of toch zeker tijdelijk te blijven. Ik geef een voorbeeld: betaalbare woningen of meezoeken naar een woning. Ik denk ook aan gratis parkeerplaatsen, want als men niet met het openbaar vervoer komt, dan is dat een groot winstpunt. Leerkrachten in Vlaanderen hebben een lerarenkaart. Misschien kan men iets gelijkaardigs geven, een soort cultuurkaart om naar theatervoorstellingen in Brussel te gaan kijken of een sportkaart om te gaan fitnessen. Dat zijn kleinere dingen die men zou kunnen realiseren in samenspraak. Dat zijn flankerende maatregelen. De provincie Vlaams-Brabant doet dat ook voor haar onderwijs. Minister, misschien wil u daar ook eens naar kijken.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Acties in het verleden, specifiek voor Brussel, hebben niet veel zoden aan de dijk gezet. Dat ging over ambtenaren. Als het gaat over politie heeft dat als gevolg dat wij bijvoorbeeld in de Vlaamse Rand het nog veel moeilijker hebben om politieagenten te kunnen aanwerven omdat ze worden aangetrokken

door de hogere premies in Brussel, dus zuiver mercantiel. Brussel is ook vlakbij. Dat is begrijpelijk, maar het is het effect van een waterbed en daarmee lossen we niets op. Dan verschuiven we gewoon leerkrachtentekorten en worden die nog groter op andere locaties. Dan hebben we nu fond niets opgelost. Ik denk dat alle maatregelen die we nemen en nog zullen nemen inzake de aanpak van het lerarentekort nog veel essentiëler zijn.

Ik kom tot de concrete vraag over de opportuniteit in Brussel. Ik heb een goede relatie met mijn Franstalige collega Désir maar zij focuste zich het afgelopen jaar vooral op COVID-19, en op bijna niets anders.

Ik denk dat we de uitwisseling nog eens opnieuw moeten opnemen. Die is uitermate beperkt, niettegenstaande we in Brussel ongelooflijk verlegen zitten om leerkrachten Frans voor het secundair onderwijs. Die samenwerking ligt dan toch enigszins voor de hand, vooral omdat wij ook nog eens een attractievere verloning kunnen bieden dan de Franse Gemeenschap. Dat is een mooie wortel. Ik wil dat zeker nog eens opnieuw opnemen.

Tot slot zijn er de voorstellen met betrekking tot een stage in de grootsteden. Ik denk dat dat ook kan kaderen in het pilootproject rond de versterking van de lerarenopleiding, waarbij we ook de focus zullen leggen op diversiteit. Het lijkt me dan niet onzinnig dat je eens van de realiteit en het leven zoals het is in de grootstad proeft. Ik hoop dat dat mensen niet onmiddellijk zal afschrikken. Ik denk dat je eerst al een zekere fond moet hebben vooraleer je daarvan proeft. Ik zou het dus niet aanbevelen als eerste kennismaking met de klasvloer, maar ik denk dat het wel belangrijk is dat je als kandidaat-leerkracht kennismaakt met onderwijs in diverse settings.

Dat hoort natuurlijk wel tot de autonomie van de lerarenopleiding. Ik hoef mij daar niet tot in de details mee te bemoeien. Mogelijk zijn er in het kader van het pilootproject om de lerarenopleiding te versterken, waarbij de focus onder andere op diversiteit en armoede ligt, wel zulke projecten mogelijk, voor zover de bestaande lerarenopleiding dit al niet in de praktijk brengt.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp·a): Dank u wel, minister, voor uw antwoorden.

Mevrouw Tavernier, natuurlijk zullen we het probleem van het lerarentekort in Brussel niet oplossen met campagnes, maar die durven al eens te helpen om mensen te enthousiasmeren voor een project. Ik hoef daar minister Weyts Oosterweelgewijs niet van te overtuigen. Bovendien biedt de VGC natuurlijk veel meer dan campagnes om leerkrachten in Brussel op het terrein te ondersteunen. Het Onderwijscentrum Brussel (OCB) doet ongelooflijk veel rond taalbeleid, armoedebeleid en flankerend beleid om leerkrachten in Brussel te ondersteunen.

Vlaanderen moet ook zijn verantwoordelijkheid nemen met een aantal structurele maatregelen om de job aantrekkelijk te maken en te houden. Dat hebt u zelf gezegd, minister. Ik ben heel benieuwd hoe uw extra aandacht voor aanvangsbegeleiding zich in de praktijk zal vertalen. Ik hoop dat we daar in Brussel de vruchten van kunnen plukken.

Ik herhaal mijn oproep dat er echt nog verder nagedacht moet worden over een meer structureel beleid rond coteaching. Ik ben wel heel blij met uw opmerking dat er misschien in het kader van die proefprojecten rond het versterken van de lerarenopleiding kan worden nagedacht over stages in een grootstedelijke context om leerlingen te laten proeven van die grootstedelijke realiteit. Ik denk dat dat alleen maar kan helpen om hen beter voor te bereiden, zodat ze weten waar ze

aan toe zijn als ze in een grootstad voor de klas komen te staan. Hopelijk zal hen dat ook enthousiasmeren om dat zeker te doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bedreiging van de vrijheid van meningsuiting door het woke-extremisme in de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen – 2236 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): De zogenaamde wokecultuur is aan een opmars bezig. Woke is de nieuwe variant en een extremere vorm van politieke correctheid en komt overgewaaid vanuit Amerikaanse universiteitscampussen. Het verwijst naar een vermeend bewustzijn van kwesties die betrekking hebben op sociale en raciale rechtvaardigheid, waarbij studenten de aandacht willen vestigen op racisme, feminisme, diversiteit, kolonialisme, klimaatverandering, en zo verder. In de praktijk wordt het vooral gestuurd door extreemlinks militantisme, waarbij in sommige gevallen geweld niet geschuwd wordt.

Men kan intussen al spreken van een woke-extremisme, dat burgers wil heropvoeden om de ongelijkheid en het racisme, dat volgens hen overal aanwezig is, zichtbaar te maken, ook daar waar voorheen niemand een probleem zag.

De antiwesterse cultuurstrijd manifesteert zich ook op commercieel vlak. Zo namen onlangs Facebook, bol.com, Coolblue enzovoort de beslissing om bijvoorbeeld de traditionele Zwarte Piet te verbannen van hun platforms, een fenomeen dat bekendstaat als 'cancel culture' of 'deplatforming'.

In de Verenigde Staten werden al talloze professoren en mediafiguren tot ontslag gedwongen. Discussies over politiek activisme en het boycotten van gastsprekers op universiteiten spelen daar al langer, en ondertussen ook steeds meer in Europa. In februari raakte bekend dat de Franse regering het politieke activisme aan de universiteiten in kaart wil brengen. Volgens de Franse minister van hoger onderwijs Frédérique Vidal is dat ook noodzakelijk om zo een beter beeld te krijgen van wat onder de noemer academisch onderzoek valt en wat onder militantisme of opinie. Ook wijst zij naar de band tussen antikapitalistische intellectuelen en aanhangers van de politieke islam die zich afzetten tegen de blanke cultuur. De minister kreeg daar ook bijval van het Observatorium voor dekolonialisme. Deze onderzoeksgroep is van mening dat universiteiten nèt worden bedreigd door docenten en onderzoekers die overal racisme, onverdraagzaamheid, seksisme, enzovoort zien.

In Groot-Brittannië wil de minister van Onderwijs censuur op universiteiten aanpakken. Hij wil de vrije meningsuiting op universiteiten en bij studieverenigingen wettelijk vastleggen. Op die manier moet voorkomen worden dat controversiële gastsprekers op Britse universiteiten geboycot worden.

De vrije meningsuiting dreigt steeds meer aan banden te worden gelegd en moet worden beschermd. Beleidsmakers moeten er dan ook alles aan doen om die vrije meningsuiting te blijven verdedigen.

Minister, hoe staat u ten aanzien van de wokecultuur? Is die volgens u aan een opmars bezig in de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen? Zorgt het woke-extremisme volgens u voor problemen in onze instellingen? Zo ja, op welke manier?

Bent u van oordeel dat de vrije meningsuiting aan de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen voldoende gegarandeerd wordt? Zo neen, welke stappen zult u eventueel ter zake ondernemen?

Zal de Vlaamse Regering, net als in Frankrijk, bijvoorbeeld onderzoek laten verrichten naar de verwevenheid tussen cultuurmarxistische academici en islamisten of extreemlinkse gewelddadige verenigingen?

Bent u van plan om, net als uw Franse en Britse collega's, het politieke activisme en de eventuele censuur aan onze hogeronderwijsinstellingen in kaart te brengen? Zo ja, welke stappen zult u daaromtrent ondernemen?

Zult u bepaalde initiatieven nemen om het antiwesterse wokediscours in de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen te counteren? Zult u hieromtrent overleg plegen met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA)? Of zult u hieromtrent de regeringscommissarissen aan onze hogeronderwijsinstellingen aanschrijven?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik weet niet of er intussen een exacte wetenschappelijke definitie bestaat van 'woke'. Hoe ik dat bekijk, is dat precies zo een beetje een doorgeslagen vorm van politieke correctheid die dwangmatig wordt en waarbij men anderen oplegt wat te denken. Ik denk dat de grote kracht van ons onderwijs in Vlaanderen net vrijheid van denken is. We mogen er nooit van uitgaan dat deze vrijheid definitief verworven is. We moeten altijd waakzaam zijn voor nieuwe evoluties die de vrijheid van denken onder druk zetten. Het is cruciaal dat onze hogescholen en universiteiten vrijplaatsen zijn en blijven, waar ruimte is voor alle gedachten. Ik vind pogingen tot censuur beantwoorden met pogingen tot censuur, niet het juiste antwoord. Het lijkt mij veel beter om het debat te voeren dan om het aan banden te leggen of te verbieden of te censureren. We moeten erop toezien dat er geen gedachtepolitie ontstaat die de academische vrijheden aan banden legt. Ik wil ook als overheid niet zelf die gedachtepolitie spelen, laat staan mijn denken gaan opleggen in universiteiten en hogescholen. Ik vertrouw erop dat hogescholen en universiteiten onregelmatigheden of censuur melden. Als die dat niet doen, hebben we altijd onze regeringscommissarissen, die desgevallend zaken kunnen onderzoeken en kunnen melden.

Ik vertrouw erop dat de rectoren, maar evengoed de vele wetenschappers binnen ons hoger onderwijs, de verdediging van het vrije woord actief blijven opnemen. Onze hogeronderwijsinstellingen moeten tempels zijn van het vrije denken en van vrije meningsuiting en moeten de academische vrijheid vanzelfsprekend hoog in het vaandel dragen.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, bedankt voor uw antwoord.

Ik roep u toch op om de vinger aan de pols te houden. De cancelcultuur die in Europa en dus ook in Vlaanderen aan een opmars bezig is, moet zeker bestreden worden. De academische vrijheid moet gegarandeerd kunnen blijven. Dat betekent dat kritische vragen over alle denkbare onderwerpen gesteld moeten kunnen blijven worden, ook al zijn ze rechts of conservatief geïnspireerd, zonder dat een bepaald deel van het academisch personeel daardoor geïntimideerd wordt door hun linkse collega's, wat blijkbaar in het verleden toch al gebeurd is.

Dat probleem doet zich voornamelijk voor in de menswetenschappen, in de richtingen sociologie, politieke en sociale wetenschappen, filosofie en psychologie. In 2019 verscheen een artikel van hoogleraar filosofie Andreas De Block van de KU

Leuven, waaruit bleek dat zowat driekwart van zijn collega's in dit soort richtingen links zijn. Op zich is dat geen probleem, want dat behoort tot de vrijheid van meningsuiting, maar het wordt wel een probleem als de objectiviteit in het gedrag komt of als collega's geboycot worden omdat de conclusies van een wetenschappelijk onderzoek niet overeenstemmen met hun politieke visie, terwijl afwijkende meningen net nodig zijn. In deze kwestie gaat het eigenlijk over de tegenstelling tussen academici die met een open blik kritische vragen stellen versus de woke-activistische onderzoekers die het onderwijs en onderzoek willen sturen richting onderzoeksvragen die passen in hun beeld van inclusie, diversiteit, multicultuur, gender enzovoort, een beeld waarbij veel van onze normen of gebruiken worden afgedaan als racistisch of seksistisch en dus achterhaald zijn en gecancelled moeten worden. Het gevolg daarvan is dat wie niet in de pas loopt of daar bedenkingen bij heeft, gebrandmerkt wordt als racistisch of seksistisch.

Nu, als we naar het buitenland kijken, zien we dat er zich daar ontwikkelingen voordoen die naar hier overwaaien en waarover we ons zorgen moeten maken: de cancelcultuur wordt bijvoorbeeld in de hand gewerkt door een uitzuivering van het curriculum, iets wat meer en meer gebeurt sinds de opkomst van de 'Black Lives Matter'-beweging. Sommigen willen bijvoorbeeld de volledige dekolonisatie van het curriculum, waarin alles wat wijst op het koloniaal verleden, uitgebannen moet worden. Voor alle duidelijkheid: tijdens de kolonisatie zijn heel wat slechte zaken gebeurd, maar de geschiedenis is wat ze is en kan nu eenmaal niet veranderd worden. Een bepaald deel van het diversiteitsbeleid kan misschien nobele bedoelingen hebben, maar de verscheidenheid aan opinies mag zeker niet geofferd worden op het altaar van de diversiteit.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega en minister, bedankt. Wat een speciale vraag, over het woke-extremisme.

Ik verwijs naar het antwoord van de minister, wat eigenlijk wel een goed antwoord was, alsook naar de slogan van de UGent, de universiteit in mijn eigen provincie: 'Durf Denken'. Dat is eigenlijk de oproep die ik doe aan alle studenten: 'Durf Denken'. Studeren wil inderdaad zeggen: durven te denken, durven te reageren. Ik moedig dat ook aan. En collega's, als er één voordeel is aan al die digitale lessen – en dat is fantastisch –, dan is het dat als er proffen zouden zijn die zeer activistisch of politiek gekleurd zijn, studenten dermate bedreven zijn met filmpjes, dat wij dat in groten getale online zouden hebben vastgesteld. Maar ik stel met u vast, collega's, dat dat al bij al goed meevalt.

Maar mijn oproep aan alles en iedereen is alvast: 'Durf Denken'.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb daar weinig aan toe te voegen. Durf te denken en durf je gedachten te uiten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.